Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 26 октябрь, 1978 шу. ● № 128 (5948). ● Мах 2 кепиг.

Кагий нахи мехкарийи! ТIаргIертте караерзае знанеш, лакхача идейноста уйла чуйоссае шоашта! Ленински Iаьдалага, коммунистически Iаьдалага даха, болх бе, къовсам лоаттабе Iомале!

Даькъала хийла Ленински комсомол — Коммунистически парте тешаме гIончеи денале резерви, коммунизм хьалъеш боахкача къонабарий хьалхалатта отряд!

(КПСС ЦК ТIахьехамащара).

ПАРТЕНА МУТIАХЬА ХИЛАР ГIУЛАКХАШЦА ДIАГОЙТАРГДА

(ВЛКСМ 60 шу дизара хетаяь торжественни заседани)

Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза 60 шу дизара хетаяьча торжественни заседане баьхкараш ЦIеча байраххашца хозъяьча В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецс тIанийцар самардийнахьа. Президиуме ба КПСС областной Комитета бюро членаш, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума членаш, министерствайи ведомствайи кулгалхой, партийни, комсомольски, советски органий болхлой, комсомола ветеранаш. Заседани хьаелл ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара Г. Х. Эльмурзаева.

Екаш я фанфарий оаз. Зале хьачуяхь областной комсомольски организаце байрахх, ВЛКСМ ЦК Памятни байрахх. ДIаьхдаь чIоагIа тIоараш а детташ торжественни заседане сийлен президиум хорж КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель новкъост Л. И. Брежнев керте латта КПСС ЦК Политбюро.

Къамаьл де дош лу КПСС ЦК членалла кандидата, парте обкома хьалхарча секретара новкъоста А. В. Власовна. Цо Iодеш ВЛКСМ областной комитетага КПСС обкомо дохьийта моаршал.

Советски Союза Коммунистически парте областной комитето, йоах цу тIа, дIайха, дег тIара моаршал лу торжественни заседане дакъа лоацарашка, республика комсомольцашка, берригача кагирхошка дезача цIейца — ВЛКСМ 60 шу дизарца уж даькъала бувцаш. Вай республика комсомоло ше ца кхоеш, майра къовсам лоаттабаьб Къилбаседа Кавказе Советски Iаьдал дIаоттадеши дIачIоагIдеши, республикана индустриализаци юрта боахама коллективизаци еш, культура айяра декхараш толаме кхоачашдеш.

КПСС XXV съезда исторически решенеш дерригача халкъо кхоачашъеча, коммунизм хьалъеча комсомольцашеи кагирхошеи юкъедихьача гIулакха лаккха мах бу парте областной комитето.

ХIанз республика комсомолеи кагирхойи лоархIамегIа дола декхар да 1978 шера экономически социальни дегIадахкара план, иттлагIча пятилетка заданеш кхоачаши тIеххоачаши яра тIехьа къовсам лоаттабар. Парте областной комитет тешаш я республика кагийча нахеи мехкарашеи къахьегама овсарле айяра, материальни ресурсай кхом бара, продукци дикагIа хилийтара тIехьа кхы а чIоагIагIа къовсам лоаттабергхиларах, массадолча хIаманна чIоагIа вIаштIехьбаьннеи дисциплина йолаши хургхиларах.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкомо комсомола областной комитетага дохьийта моаршал чIоагIа тIоараш детташ тIанийцар торжественни заседане хиннараша.

«Къовсамеи къахьегамеи 60 шу» яхаш яр ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара Г. Х. Эльмурзаева яь доклад. Цо дика доашхаш дийцар тахан бIаь эзарнел совгIа комсомольцаш юкъе болча Нохч-ГIалгIай организаце хьалхара ячейкаш вIашагIъехкача хана денз хьабена исторически никъ. Вай тахан дагалувц, аьлар докладчика, вай юкъара гIулакх бахьан шоай вахар дIаденна бола кагий нахи мехкарийи.

Торжественни заседане хиннараша йист ца хулаш минут а йоаккхаш дагалаьцар коммунизм бахьан къовсам лоаттабаь кагирхой.

ДIахо докладчико дийцар республика комсомоло тахан деш дола гIулакхаш. Нохч-ГIалгIайчен халкъа боахаме къахьегаш я 620 комсомольско-кагирхой коллектив. 575 комсомольцеи кагирхочуни календара тIа тахан 1980 шу да. 109 къонача производственника СССР Конституце шу дузаш кхоачашъяьй шоай пятилеткаш. Башха дика толамаш даьхад КПСС ЦК юльски (1978 ш.) Пленума решенеш вахаре чакхйоахача юрта боахаме къахьегача кагирхоша а.

Областной комсомольски организаце балха тIа йоккха моттиг дIалоац кагий нахи мехкарийи идейно-политически кхетам луш хьалкхебеча ВЛКСМ комитеташа. Комсомола комитеташа шерра пропаганда йоаржаяьй КПСС XXV съезда, ВЛКСМ XVIII съезда решенеш, Л. И. Брежнева балхаш, СССР Конституци Iомаяра. Хьинарс болх бу кагирхошта интернациональни атеистически кхетам луш, физически культурен спорти дIахо айеш.

ВЛКСМ 60 шу дузаш республика комсомольцаша, кагийча наха, мехкараша дув буъ Ленина, Октябра наькъагIа дIабаха, боккхагIчар ноахала гIулакх дIахо дахьа, ленински, коммунистически хьисапе баха, болх бе, къовсам лоаттабе.

ЧIоагIа тIоараш а детташ Г. Х. Эльмурзаева А. В. Власовга дIалу комсомола обкомо парте областной комитетага ВЛКСМ 60 шу дизарца дийза луш дола Рапорт. КПСС областной комитета тешам лу оаха, — яздаьд цу тIа, — республика комсомольцаша, берригача кагийча нахеи мехкарацеи областной партийни организацена гонахьа шоай мугIараш кхы а айхагIа кхотадергхиларах, ленински васкеташта массазза а мутIахьа хургхиларах, коммунизм котьякхара деррига тхоай низаш, знанеш, хьинар, нагахьа санна эшаш хуле — вахар а дIалургхиларах.

ЦIей дезде баьхкаб дуккха хьаьший. Царна юкъе ба ВЛКСМ обкома хинна хьалхара секретараш. Цар къамаьлаш деш бIаргашта дуъхьала эттар республика комсомоло баь сий дола болхи лоаттабаь къовсами. Заседане къамаьлаш дир Д. Г. Мидаева, Л. Б. Эйдлина, В. И. Данилова, А. Т. Дятлова, Г. Г. Шепелевас, Е. П. Голыгина. Шера тIехьара шу дагалувцаш дийцар цар Нохч-ГIалгIай комсомоло даь балхаш.

Торжественни заседане трибуна тIа ба таханарча комсомола викалаш, Ленински комсомола лауреаташ: химреагентий Карабулакски завода аппаратчик П. Храмов, «Красный молот» завода газоэлектросварщица С. Умалатова, ВЛКСМ XVIII съезда делегаташ «Горец» совхоза доярка М. Умхаджиева, назрановски трикотажни фабрика мастер М. Аушева.

Гулбеннарашка дег тIара дIайха дешаш оалаш къамаьлаш дир Социалистически Къахьегама Турпала, Х. Нурадилова цIерагIча гIишлонхой комсомольско-кагирхой бригада бригадира Ш. Хаджиева, тIема ветераний комитета председатела заместитела В. В. Новикова. Цар комсомольцаши кагирхойи тIахьийхар сийлен гIулакхаш дIахо дахьара, ленински васкеташта мутIахьа хилара. Торжественни заседане дакъа лаьцарашка дIайха моаршал хьаьттар профтехобразоване система дешархоша.

Комсомола дуккхача ветераний цIерагIа къамаьл дир комсомола ветераний республикански совета председатела, ВЛКСМ обкома хьалхара секретарь (1937—1940 ш.) хиннача В. И. Филькина. Цо Iодийшар комсомола ветеранаша 70 шерий комсомольцашка деш дола кхайкарал. Республика комсомольцашкеи кагирхошкеи даь кхайкарал Iодийшар Нохч-ГIалгIай университета студенткас Б. Абубакаровас.

Комсомола ветеранашта, кагирхой хьехамчашта, производстве хьалхалаттача кагирхошта коммунистически кхетам луш боккха болх барах ВЛКСМ ЦК хьожадаь совгIаташ дIаделар ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара Г. Х. Эльмурзаева.

Торжественни заседане иштта къамаьл дир облсовпрофа секретара Б. Х. Альмурзиева, НГIАССР просвещене министра заместитела Е. М. Калашниковас, НГIАССР чурча гIулакхий министра А. Ф. Буза, НГIАССР культура министра Р. А. Сайханова, ДОСААФ обкома председатела В. В. Луньковa, НГIАССР спорткомитета председатела Б. О. Гайсанова. Цар лаккха мах бир республика комсомоло баьча балха, кагирхой тIахьийхар Ленина байрахх лаккха айяь дIаяхьара, Коммунистически парте тешаме гIонча хилара.

Башха-дика оамал я цIей дездеча хана вайна массанена а везаш волча сага — Владимир Ильич Ленина памятника хьалхашка зизаш дахкар. Торжественни заседане дакъа лаьцарий цIерагIа из сийлен гIулакх кхоачашдир комсомола ветеранаша В. И. Данилова, В. Н. Шапирос, Грозненски мехкдаьтта института студенткас, ленински стипендиаткас, Н. Пивоваровас, назрановски «Электроинструмент» завода токара М. Дзармотовас.

ВЛКСМ 60 шу дизара хетаяь хиннача торжественни заседане хьахьекхар Ленински комсомол Даьхенна, Коммунистически партена, коммунизма идеалашта тешаме йолга.

Торжественни заседане хиннараштa доккха концерт оттадир.

СУРТА ТIА: торжественни заседани йолча зале.

И. ПЛИЕВА сурт.

Дикача къахьегама толамашца чакхдоаккхаш да иттлагIча пятилетка ер кхоалагIа шу Шалински района XX партсъезда цIерагIча совхоза Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Орцуева Банате кулгалдеча шекара свекла кхееча звенос. План 250 йолаш юкъера лаьрхIача 600 центнер хьувкъам чуэц хIара гектара тIара Банатеи цун новкъостaшеи.

СУРТА ТIА: Шалински района XX партсъезда цIерагIча колхоза звеньевая В. Орцуеван (аьттехьа латтар) цун новкъост Х. Гамбулатовеи шоаш кхеьча шекара свеклага хьожаш ба.

В. ДЗИСЯКА сурт.

ДIАДИЙНА ДОАЛАШ ЛАТТ ЯЛАТ

ТIадоагIача шера хьувкъама лаьрхIа кийчдаьд тха совхозе 1850 гектар лаьтта. Цу кхай тIа сихдаь ялат дIадувш ба кхаш леладераш. ДIадийна даьнад 1600 гектара тIа кIан мукхи.

Ялат дIадувча дакъа лоацаш кхоъ бригада я. Царна юкъе дикагIа къахьег коммунист Бажаев Найна керте латтача кхоалагIча бригада коллективо, хIаьта механизатораштa юкъе къаьстта овсаре болх бу трактористаша коммуниста Межиев Висита, Буриев Iумара, Хамидов Хьасана, Хасанов ИбрахIима. Дийнахьа юкъера лаьрхIача 40 гектара тIа фу дIадув царех хIаране, норма 32 йолча.

Валха овсарле лакхъяра лаьрхIа материальни гIойленаш лелаю оаха. Норма 120 процент кхоачашъяьча трактористa 5 сом ахчан совгIат лу. Цул совгIа массанена дIахайтад кхашкара балхаш чакхдаьлча хьалхара моттиг яьккхачоа карара кара тела цIе вымпели 100 сом ахчан совгIати лургдолга, шоллагIча моттигах — 75 сом, кхоалагIча моттигах — 50 сом.

Инсача гектараш тIа гурахьа дув ялат дIадийна довргда тхо укх деношка.

С.-А. ТОВБУЛАТОВ, Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза керттера агроном.

ДIАЛУРГЬЯ 2500 ТОНН ХЬАЖКIАШ

Дика хьийкъай «Лермонтовский» совхозе 760 гектара тIа ялата лаьрхIа дIайийна хьажкIаш. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 40 центнер ялат доал, план 33 центнер йолча. 422 гектара тIара чунийца яьннай хьажкIаш, пачхаьалкхенна дIаеннай 1300 тонн.

Кхашнара балхаш ма-хулла толамегIа дIагIоргдолаш юкъейоалаяьй ипатовций метод. Цу гIулакха вIашагIъеллай чуэцара-транспортни комплекс, опыт йола бригадир Умаров Дага керте а латташ. ХIара механизаторага дIакхачийтай социалистически декхараши моральни а материальни а стимулаши тIайола памяткаш. Цудухьа денгара денга социалистически яхь шерагIа ярж ялат чуэцарашта юкъе.

ХьажкIаш чуэца йоляьча хьалхарча дийнахьа дена яхье хьалха латташ хьайоагIа Ленина ордена кавалера Захаев Лечас кулгалдеш йола цхьоалагIа мехотряд. Цун доалахьа 280 гектар я. Агротехнически бокъонаша дIадехкача тайпара Iунал дар бахьан долаш цо лелаеча хIара гектаро 42 центнер хьажкIаш лу. ХIаьта механизаторашта юкъе къаьстта овсаре къахьег къаьнача комбайнераша Мукаев Iийсас, Амерхаджиев Шахьида, Сатуев Гелане. Дийнахьа 6—7 гектара тIара хьажкIаш хьанха карагIдоал царех хIаранена, норма 4,2 гектар йолча. Царел дукха тIехьабисац къона механизатораш комсомольцаш Сардалов Хьамад, Хуцаев Iийса, Устарханов Хаваш.

Механизаторий болх сихагIа дIагIоргбола оагIонаш теркалъяьй оаха. Комбайнерий ха зехьа йоврггIоацаш, агрегат еха сецача гIо де кийча ба «техничка» тIара мастераш - наладчикаш Бибулатов Усами Нуралиев Шамсудин. Делкъийна даа хIама кхай тIа, механизатораша болх беччa хьанхухь. Дика леладу из гIулакх повара Талхигова Хьавас.

ХьажкIаш хьокхаш йолча агрегатий болх дуккхача даькъе транспортаца бувзабенна ба. Комбайнаша хьама-хьоккха хьажкIаш дIакхухь тракторни лафетаца трактористаша Гатаев Бауде, Матаев Рамзана, Шаландуров Шамсуде, Талхигов Вахас. Дийнахьа 30—35 тонн хьажкIаш дIахьу царех хIаране, заданех 20 тонн мара йоацача. ТIаккха хьатта пачхаьалкхенна дIалуш йола хьажкIаш автопогрузчикаца тIайоттача хьинаре къахьегаш ва коммунист Канташев Ахьмад. Ди дIадодац цо ши норма кхоачаш ца еш.

Яхье хьалхалаттарий хьинари къахьегама опыти массанена а дIайовзийт «молнещца».

Хьувкъам лорабеш халкъа тIахьожама йиъ пост я парткома секретарь Сарсаров Лема керте а латташ. Цул совгIа балха цIеналгеи дикалгеи хьожаш я цхьаькха тIахьожама пост. Из декхар лертIа кхоачашдеш хьайоагIа парткома члена коммуниста Цугаев Зайнде кулгалдеш йола дружина.

Толамаш лох ца долийташ чуэцаргья юхейиса хьажкIаш. ТIаккха тха йиш хургья тIайийца социалистически декхараш кхоачаш а деш 2500 тонн фуалъяьха хьажкIаш пачхаьалкхенна дIаяла. Из да Сийлахь-боккхача Октябра 61 шу дизара оаха кийчду совгIат.

А. МАЛЬСАГОВ, Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза керттера агроном.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенешка хьежжа, юртбоахама продукци дукхагIа яккхарцеи пачхьалкхенга йохкарцеи бола колхозий, совхозий, кхыча боахамий материальни безам совбаккхар, экономика чIоагIъяра колхозаштеи совхозаштеи финансови новкъостал дар духьа соцамаш даьд «Шурий, тхаи, элтара жен гаьзарийн, коартолийн, цхьаццадолча баьцадаарийн закупочни маьхий хьакъехьа» а «Колхозаштеи совхозаштеи финансови новкъостал дара хьакъехьа» а.

Закупочни маьхий хьакъехьарча соцам тIа оттадаьд 1979 шера 1 январе денз закупочни маьхаш шурийнеи шурий продукташтеи мехка юкъера лаьрхIача 14 процент, женеи гаьзараштеи — 11 процент, тхана — 18 процент, кийчданза долча элтараштa — 25 процент, коартолашта — 38 процент, нарсашта, помидорашта, хохашта, саьмарсаькха — 9 процент IотIатохилга.

Рознични маьхаш ца а хувцаш лакхдергда закупочни маьхаш.

Шурийна, сливкашта, женеи гаьзараштеи, коартолашта оттадеш дола закупочни маьхаш союзни республикай шо-шоай хургда Iаламаэкономически хьалаш теркал а деш. Союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад рознични маьхаш шурийна сорташкеи зонашкеи хьежжа, женеи гаьзараштеи дарстара категорешкеи зонашкеи хьежжа чIоагIделга, хIаьта коартолий маьхаш областашка, кралшка, автономни республикашка хьежжа оттаделга.

Союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад маьхий дешаш леладеча СССР Пачхаьалкхеи комитетаца дага а яьнна нарсашта, помидорашта, хохашта, саьмарсаькха лакхдаь, зонашка, кхачара ханашка, диналга хьежжа оттадаь керда закупочни маьхаш кийчделгеи 1979 шера 1 январе денз дIадоладелгеи.

Маьхий дешаш леладеча СССР Пачхаьалкхеи комитета тIадиллад СССР яйгача промышленноста Министерстваи СССР юрта боахама Министерстваи дакъа а лоацаш тхани кийчданза долча элтарийи закупочни маьхий прейскуранташ оттаелгеи чIоагIъелгеи, нагахьа санна янза ца йоале товарни производства керттерча районашка маьхашта дифференциаци елга а хIаьта иштта цу продунце маьхегIа долча тайпаштеи сорташтеи маьхаш дукхагIа лакхделга а оттадеш.

Закупочни маьхаш иштта лакхдарга пачхаьалкхеи дIадодар шера лаьрхIача 3,2 миллиард сом хургда.

КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои колхозаштеи совхозаштеи финансови новкъостал дара хьакъехьа баьча соцам тIа чIоагIдаьд колхозаштеи совхозаштеи тIера дIадаккха дезаш дола СССР Госбанка ссудашкара 7,3 миллиард сома декхари тIехьадаккха дезаш дола 4 миллиард сома декхари союзни республикашта дIа-юха декъилга.

Союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад СССР Госбанка ссудай тIера дIадаккхеи тIехьадаккхеи дезача декхара боарамаш, хIара районе, областе, крае, автономни республике, хIара колхозеи совхозеи экономически финансови хьал теркал а деш, белгалделга, дIадахеи тIехьадахеи дезаш дола ссудай декхараш, эггара хьалхарча аргIанна, дIатакха деза ханаш 1978—1980 шерашка хьатIаотташ дараш хилар чоте а эцаш.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои хьакхайкадаьд партийни, советски, юртбоахама органаша, колхозийн совхозийн къахьегамхоша, КПСС ЦК июльски Пленума соцам кхоачаш а беш, хIаман кхомбари хьурматдари, къахьегама овсарле мамогга лакхъяр, продукци янкхарга дIабода мах лохбар, юртбоахама производства эффективность лакхъяр духьа шерра къовсам дIаболабергболгах шоаш дог тийша хилар.

КАГИРХОЙ ЯХЬЕ БАЬННАБ

Пятилетка кхоалагIча шера программа ханал хьалха кхоачашъяра Карабулакски химически реагентий завода болхлоша хьинар кхо ца деш къахьег. Цар дукха балхаш ду къахьегама овсарле лакхъяра, производственни ниваьлех биззагIа пайда эцара, материалаш кхояра тIадерзадаь. Иштта къахьегарах ийс бетта план ханал хьалха кхоачашъярал совгIа октябра хьалхарча шин декада задани а 103 процент кхоачашъяьй завода коллективо.

Кийча продукци дIайохьийтилга а дика лел къаьстта укх октябрь бетта. Упаковка а еш, порошока хьисапера екъа реагенташ тIайоттача хьинаре къахьегарца белгалъяьнна я В. Нуднов керте латта комсомольско-кагирхой смена. ХIаьта В. И. Корнилов керте латтача бригадо хIара сменагIа цаIи ахи — шиъ норма кхоачашъеш къахьег. Шоай къахьегама толамаш цар хетаду комсомола 60 шу дузача цIейна.

А. СИНЧИНОВ, Карабулакски химически реагентий завода производственно - технически отдела начальник.

Городо-юрта

Республика колхозашкеи совхозашкеи дIахододаш да свеклаш, баьцадаараш, сом чуэцилга. Укх хьинар айденна цар къахьегача деношка юртарча къахьегамхошта маьхера гIо ду Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятей коллективаша. ХIара денна колхозашкеи совхозашкеи хьувкъам чуэцара дIаухийт эзараш болхлой, автомашинаш.

Масала, Грозненски района «ЦхьоалагIча мая» цIерагIча колхозе болх беш ва «Чечингстройтранс» объединене 25 болхло.

Цу предприяте коллективо иштта гIо ду шоай подшефни Сунженски района «Победа» колхоза а. Объединене водителаша комбайнашкара токеи хлебоприемни пунктеи дIакхихьад ялат, иштта цар кийчъяьй 2234 тонн дика силос а.

СалоIача деношка шоаш шефство лелаеча колхоза заявкагIа баьцадаараши соми дIа-юха кхахьара автомашинаш йохийт.

Подшефни колхоза цар дIакхихьача продуктай юкъара объем сезонах 400 совгIа машино-ди хиннад.

Цул совгIа колхозни гаража лаьрхIа пхе автомобила двигатела ремонт яьй. Сунженски района «Красная армия» цIерагIча колхозе дукхача хана къахьегаш хилар предприятера механизатораш.

Ялат чуэцача хана объединене водителаша ялат дIачуэцача пункташка Надтеречни районера дIадихьар ши эзар совгIа тонн ялат. ХIанз а тIехьа цу районе тайп-тайпара юртбоахама балхаш деш я 35 автомашин. ХIаьта «Консервплодоовощ» объединене совхозашкара, иштта «Победа» яхача колхозера баьцадаараши соми дIаозаш я 30 автомобиль.

Юртбоахама продукташ дIа-юха кхухьача къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба водителаш Яхиканов Султан, Сулейманов Дода, Корнев Владимир, Людиов Николай, Куценко Петр, кхы дуккха бараш а.

* * *

КПСС ЦК июльски (1978 шера) Пленума решенеш чIоагIа къоабалъяь хьаллаьцача «Терек» яхача мебельно-хьун хIамаш еча производственни объединене коллективо доккха новкъостал ду юрта боахама. Къаьстта дукха балхаш ду цо Сунженски районерча шоаш шефал деча XIX партсъезда цIерагIча колхозе. Ахканна укхазарча баьцадаарашта оасар деш, цул тIехьагIа баьцадаараши соми чуэцаш, силос йоллаш хилар объединене болхлой

Цул совгIа объединене коллективо новкъостал ду ше шефал деча колхоза управлене политпросвещене кабинеташка, цIеча уголоке эша мебель, гойтара агитаци кийчъеш. Колхоза, цига яхье хьалха латташ бараштa карагIдийннараш хьагойташ йола стенд кийчъеш ба объединене художникаш. Республикерча кхыча боахамашкара соми баьцадаараши чуэцача а дукха новкъостал ду предприяте болхлоша.

ХIара дийнахьа «Ассинский», «Пригородный», «Бамутский» «ЦхьоалагIча шурий» совхозашка, иштта шоаш шефал деча колхозе къахьега вода укхазара 40 совгIа саг. Аьхкеи гурахьи юртбоахаме къахьийгад объединенерча наха ворхI эзар совгIча сага-дийнахьа, чуйийцад 70 тонн совгIа баьцадаараши соми, бIаь тонн совгIа силос еллай, юртбоахама культураш дIайийнача 27 гектара тIа оасар даьд.

Юртбоахама балхаш деча къаьстта дика къахьийгад предприятерча болхлоша Инкаева Шумисата, Саракеева Маликас, Маносян Эдуарда, кхы дуккхачар а.

Я. БУБНЕНКО.

Социалистически интеграци лелаш я

ИНТЕГРАЦЕ КАРТА ТIАРА ХЬАЛХАРА ОБЪЕКТ

Усть-Илимскера целлюлозни завод хьалъеча Болгаре, Венгре, ГДР, Польша, Румыне СССР байракхаш я лепаш. Цхьана хьалбу гIирс, СЭВ — интеграционни пятилетка хьалхара объект хиларах тарра дегIаухаш я хьун-химе гигант.

Усть-Илимски целлюлозни завод — вай мехка территоре тIара эггара хьалхара интеграционни объект — хьалъярах йола решени тIайийцаяр СЭВ членаш долча мехкаша ялх шу хьалха. СЭВ XXVI сессе заседани йолча хана аь дукха оагIош юкъейола соглашени кийчъяра гIулакх шин шера дIаьхделар. Из болх бора переговорий «гергача истола тIа» а сибирски тайге а, проектни институташкен министерски кабинеташкен. Цу юкъе дакъа лоацаш бар итташ бола тайп-тайпара специальносташ йола нах — химикаш, экономисташ, архитекторашi, гIишлонхой, технологаш, финансисташ.

Дийцар дар дуккхача ханна лаьрхIача а безача маьха йолча а проектана юкъе мехкаша дизза лаца деза дакъа. Партнерех хIаране де дезар белгалдоаккхар доакъашхошта цо лургдар, къамий хьашташ, социалистически содружества пачхаьалкхенашка тIеххьара кхоачаргйола юкъара результаташ теркал а еш. Усть-Илимски проект оттаеш, цу юкъе дакъа лоацаш хиннача мехкаша теркалйир укх тайпара факторашi а: содружества пачхаьалкхенашка целлюлозен каьхати ца тоъар, дунен тIа цар маьхаш лакхдалар.

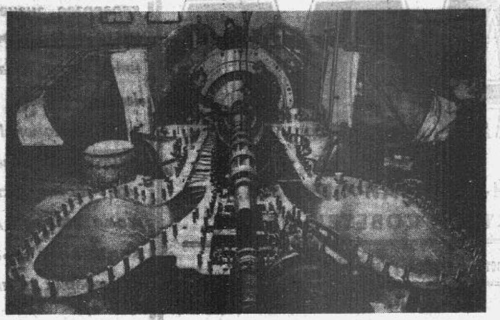
Хьунаш геттара дукха йоллашехьа, вай мехка а тоъаш яц каьхат хьадара эша бедал. Хвойни дахчан запасашка диллача хьалхара моттиг воашка йоллашехьа, целлюлозана импорт е езаш кул вай. Из да вай дукхагIа йола хвойни хьунаш Сибарегlен ГаьнарчаМалхбоален хала тIакхача везача районашка хиларагIа. Эшаш йола бедал цига кийчъяра Iалаьмате дукха низ тIабахийта а, материальни, финансови, къахьегама ресурсаш вIашагIтоха а езаш хул. Уж декхараш кхоачашдара хьалъеш я Усть-Илимски завод.

Советски Союзо шийна дIатIайийцад завод хьалъелген цунна эксплуатаци елген, хIаьта иштта транспортни Iалашо а — кийча продукци доазонга дIакхоачаелга. ХьатIайоагIача хана шийна лоаттаергйолча целлюлоза чотах Болгари декхарийла хинна пенийн тIаехкен панелаш кийчъе. Венгре «дото бесарча металла» изделеш лургья: алюмине прокат, корий рамаш, наIараш. ГДР-ен Румынен заводий маркаш тIалатташ я гIишло хьалъеча кхаьча керттерча корпуса лаьрхIа йола металлически конструкцеш. Польша дакъа автоприцепех, кабелах, лаках, басарех латт.

Балхаш сихдаь деш латт Усть-Илимске. Интеграционни объект хьалъераш болх чакхбаккхаргахьа болабеннаб. Хьалхашка латта декхар да хьалхара аргIа болх бе йолаллийтар. ЛерхIаш да из гIулакх хьатIадоагIача шера аьхки де.

Завод проектни низалга кхаьчача хIара из хьалъеча дакъа лоацаш йолча пачхаьалкхенна 50 эзар тонн йолаш кIай сульфатни целлюлоза тергья. Книжкай лоархIам бича, уж, хетаргахьа, эггара дикагIча каьхата тIа кепатеха 300 миллион экземпляр хургда. Деррига а усть-илимски каьхата тIа кепадеттаргдола книжкаш кхаь миллиардага кхоачаш хургда.

Юрий СИНЯКОВ,
АПН корреспондент.

ЛЕНИНГРАД. В. И. Ленина цIерагIча «Невский завод» яхача объединене шу доладелча денз производства программала совгIа маьхала яьккхай миллион совгIа сома продукци. Цхьаькха мул а баьккхаб: машинашъераша производства боарам лакхбаран къахьегама овсарле лакхъяран йола пятилетка кхаь шера план кхоачашъяьй.

В. И. Ленина цIерагIча «Невский завод» яхача объединене бIаьш хьалхалаттараша хIанзехьа а кхоачашъяьй иттлагIча пятилетка шоай кхаь шера планаш.

СУРТА ТIА: 10 эзар киловатт мощность йола аргIанара газовн турбина вIашагIъйоллача. Из дIайохьийтаргья Тюменски областе.

М. БЛАХИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАЛКЪА РУЗКЪА КХОДЕРАШ

Завода Сийлен улга тIа хьалтеха доалл безаме юхь йолча цхьан сага портрет. ЧIоагIа къона хет из, цхьабакъда, корта кIайбала болабаларо хьагойт шовзткъа шерал тIех ха цун йолга. Из ва Заур Асхадович Гутекулов. Ткъо шу совгIа ха я «Красный молот» завода болат лоаладеча цехе из къахьегаш вола. Цхьа минут а балха ха зехьа йовра кхераш цу шерашка хьинаре къахьегаш хьавоагIа из. Цудухьа балха тIа массаза а хьалхалаттарашца ва Заур. ДикагIвола общественник лоархIаш а ва из. Сатем боаца саг оал коммунистах Гутекуловх цун новкъосташа а, иштта волча цо лоархIаме партийни поручени кхоачашъю ер пхелагIа шу да. Цеха халкъа тIахьожама группа кулгалхо ва из.

Нийсдала тарлуш дола кхоачамбоацараш ца хилийтара, долаш дараш гуча а доахаш дIадахара шийн низ кхоачар ду Заура. Халкъа тIахьожама группа ше кулгалхо хиларах тарра цо керттера лоархIаш дар а из да. Цун сийрда бIарг ца кхеташ чакхдалац цхьаккха кхоачамбоацар. Къахьегама, производственни дисциплина, кхерамзлен техника бокъонаш телхаераштa, материалаш зехьа йоаераштa цIенхаштта критика ю халкъа тIахьожамхоша. Къахьегама законаш лорадара тIехьа латташ бараш а уж ба. Халкъа тIахьожамхой ца кхоачаш цхьаккха моттиг йисац цехе. Цехе бIеха яле, дийнахьа лампочкаш йоагаш хуле, завода рузкъана моллагIвар тIакхайда моттиг нийслой, лоаладеш дола чон эсала хуле сихха оарцдоаккх цар. Уж санна болча наха цIенхаштта бехк бу халкъа тIахьожамхоша.

Цеха коллективе чIоагIа сий даьннад 17 сагах латтача халкъа тIахьожама группа. Цу группе ва шоашта тIадилла моллагIа декхар цIена кхоачашдеш вола ворхI коммунист. Уж берригаш а тIехдика производственникаш, дуккханеша лоархIаши сий деши бола нах ба.

Квартальни планагIа болх беш я халкъа тIахьожама группа. Каст-каста рейдаш ю, кхоачамбоацараш нийслой хьеж. Белгалъяьккха я мича хана малагIа мероприяти кхоачашъе еза а цу гIулакха бехктокхаме вар малав а. Цеха партбюроца дага а боалаш оттаь я халкъа тIахьожама группа план. Башха-дика къахьегама толамаш доахаш я укх шера чон лоаладеча цеха коллектив. Укх шера завода цехашта юкъе ворхIазза хьалхара моттиг яьккхай цу цехо. Цу толамашта юкъе доккха дакъа лоац халкъа тIахьожамхочо, хIана аьлча долаш дола кхоачамбоацараш гучадахарал совгIа, нийсдала тарлуш дараш ца хулийташ дут цо.

Дуккхача хана денз болхлоех саг лозаваь моттиг нийсъеннаяц, кхерамзлен техника бокъонаш телхаеш а моттигаш нийслац наггахьа мара. Цхьан дийнахьа халкъа тIахьожамхочо В. Г. Кулигина нах лозабе тарлуш дола кхоачамбоацар гучадаьккхар. Халкъа тIахьожама группа собране дувца оттадир из дош. Кхерамзлен техника бокъонаш телхаяь дола масалаш доаладир халкъа контролераша В. Н. Михалюка, В. К. Вишневске, В. Д. Рубанова, Г. М. Романцова. Ха йиллар уж кхоачамбоацараш дIадахара цу гIулакха бехктокхаме бараш белгала а боахаш. Иштта хила тарлуш хинна хатараш ца хулаш дисар.

Лира къовсам лоаттабу бешха а боацаш болх лелаберащца. Къахьегам Iилманларда тIа вIаштIехьбаккха йиш йий, нагахьа санна цехе цхьаккха тайпа порядок ца хилча, дIа-юха ваха йиш йоацаш аьщк, материалаш дIахьа кхийса ядаш хилча, ца эшаш новкъеи йола нувхаш хаиннахьа яхьа езача дIа ца йихьача, ца йоаггIача бесса вIашкатеха оатхалаш латташ хилча. Обрубни отделенера мастер В. Ф. Ампилов сихха оарцагIваьккхар халкъа тIахьожамхоша лакхе белгалдаьхараш санна дола кхоачамбоацараш дIадахара. Цхьа бутт балалехьа цIендаь дIадаьхар нийсденна кхоачамбоацараш.

ИттлагIча пятилетке — дикала пятилетке доккхий декхараш хьалхашка оттадаьд машинашъераштa. Лоаладу чон динагIа хилийтара дIадехараш тIа-тIа дукхагIа хулаш латт. Цеха коллективо кийчъеча продукцена эсала я аьнна рекламаци еце а дикалга хьежар халкъа тIахьожамхой. Гучадаьлар кхоачамбоацараш долаш хилар, кIезиг-дукха брак йолаш продукци кийчъелга гучадаьккхар. Уж теркал ца деш дитанзар халкъа контролераша. Цар рейдаш еш гучадаьха кхоачамбоацараш дIадахарах дола йоазош да халкъа тIахьожама группа дневника тIа даь.

Массанахьа а кхоач дозорнеш. Зехьа доадайтац доагор, электроэнерги, кхыйола материалаш. Хадданза цу тIехьа къовсам лоаттабендаь уж зехьа йоаеш моттигаш нийслац. Хьалха дIаяхача хана даьга а даьнна аракхухьача лаьттанца чона отходаш дIакхувсаш моттигаш нийслора. Цох лаьца хоам бир халкъа контролераша цеха кулгалхошка. ХIанз из кхоачамбоацар долаш дац укхаза.

— Тха дозорнешта карагIдийннараш дукха да, — йоах З. А. Гутекулова. Массаза кийча ба уж нийслу кхоачамбоацараш дIадаха. ХIаьта а кхоачашде дезаш хьалхашка латта декхараш а дукха да.

ХIанз а тIехьа къоастадаьдац мухь тIа а болаш вагонаш сеца хIана латт. Цун керттера бахьан да кранаш тIара крановщикаш шоай балхах дика ца кхеташ хилар, цар квалификаци лоха хилар. Грейфера тIа болх бе Iомабе безаш ба уж, из заводе технически дешийтарах тийша да, хIаьта хIанз а тIехьа из дош къоастаданза да.

— Тха болх бехктокхамен лоархIамеи ба, — йоах халкъа тIахьожама группа кулгалхоша. ЧIоагIа дега тоам хул тхона оаха хьадаьчох беркат даьча. Оаха доккхал деш да цеха партбюрос, кулгалхоша тхона чIоагIа новкъостал деш хилар. Цо торо хулийт нийсденна кхоачамбоацараш сихха дIадаха.

Т. СЕРООКАЯ.

ВЛКСМ 60 шу дизарга

Тха интервью

Штате воацача тха корреспондента А. Ахматова хаьттад Шалински районерча цхьаболча къонача къахьегамхошка: малагIча къахьегама толамашца накъадолх шо Ленински комсомола 60 шу дизара? Царех хIаране денна жоп лохехьа яздаьд.

«Джалка» яхача совхоза доярка Умарова Валентина:

— Тха коллективе шерра яьржай юбилейна хьалхара социалистически яхь. ТIаийца доккхий декхараш кхоачашдеш хьинаре къахьег къонача хьайбаш леладераша пятилетка кхоалагIча шера планаш ханал хьалха кхоачашъе гIерташ. ДегагIоз йолаш ала йиш я: са цхьабола новкъостий хьогге денз тIадоагIача 1979 шера чотах къахьегаш ба, аьнна. Тха ферма коллектив, дукхагIча даькъе, школаш яьха къона нах юкъе болаш я. Со а енай ферме школа яьккхачул тIехьагIа. Хетаргахьа, атта боацача доярка балха дуккха «къайленаш» Iомаяьй аз. Опыт йолча новкъостел тIехьа ца йиса а гIерт. Аз гIулакх деш 16 етт ба. Царех хIаранегара 2800 килограмм шура яккха дош деннад аз укх шера. Таханарча денга хIара Iаттагара лаьрхIача 8—10 килограмм шура йоаккх аз. Кхы а дукхагIа яккха вIаштIехьдаргда мотташ а я со.

Шалински № 3 йолча юкъерча дешара школа хьехархо Лабазанова Раинат:

— Со 4-чен — 7-чен классашка истори хьехаш я. Дешархоша безам а болаш Iомаду са предмет. Комсомола юбилей дешара хьалхара четверть чакхйоалаш нийслу. Са дешархоша дика чакхйоаккх из юкъ. Тlаккха кхы малагIа кхаъ хургба хьехархочоа безагIа! Цар кхетамца ма-бий берригa тха болх а тхона дагалаттар а. Ма-хулла дукхагIа коллектива юкъарча вахаре дакъа лаца гIерт со. Хьехархой комсомольски организаце комитета член хиларах сона тIадиллар пенгазетий сектора кулгалделга. Са хьалхленца дешархоша пенгазеташ арадоах, дезача деношта хетаяь выставкаш кийчъю.

«Шалинский» совхоза комсомольско-кагирхой звеной звеньевая Гайсумова Зухан:

— Тха, свеклаш кхеерий, «дIайха» денош да хIанз — мерза овлаш чуэцаши пачхаьалкхенна дIалуши да тхо. Тха комсомольско-кагирхой бригада членаша дош деннад хIара гектара тIара 500 центнер свеклаш яха.

ХIаьта из декхар аттачарех а дац. Тхо дог тийша да из толамца кхоачашдергхиларах. ЛаьрхIар кхоачашдергхилар хьахьекхад хьинаре къахьегача мехнараша. Са нешаша-комсомолкаша М. Сатаевас, Т. Ахаевас, З. Мудаевас, кхычар комсомола 60 шу дузача цIейна къахьегама совгIат кийчдара тIагIертта къовсам лоаттабу, шоай низ кхоачар ду ВЛКСМ XVIII съезда тIахьехамаш кхоачашдара.

Полка комсомольцашта керте латтар

ХIаьтта мара сецаяцар ювлаш хинна йоккхий топаш, дийшадацар пулеметий, автоматий таташ. Боабаь моастагIий бадача баь тIа йоагаш яр фашистий техника, молха кIура хьаж яр михо хьакхухьаш. Хьува йистте яьккхача тола чу хьагулбелар полка комсомольски бюро членаш.

Уралатташ Iаьржа кIуж болча зIамигача саго бюро аргIана йоаца заседани хьа а йийлла, лоацции хоадам болаши аьлар:

— Нагахьа санна тIом болабалалехьа комсомольций керттера декхар хIама хьакхоллача къахьегама юкъе хьинаре дакъа лоацилга хиннадале, хIаьта тахан комсомола декхар ма-хулла сихагIа фашизма фу хоададелга да!..

Из къамаьл даьр вар полка комсомольски организаце секретарь Муталибов Зайндин.

— Вай лаьтта уж бандиташ вай дукхагIа Iо ме бехк лоацагIа хургба коталонга бода никъ, — аьнна Муталибова дешашта шийна хетар тIатехар дукха ха йоаццаш комсомоле дIайийцача догмайрача бIухочо Алиев Мухьмада.

...Волгана йисте лира тIом латта ха яр из. Ше къаьстта йола 225-гIа НохчГIалгIай дошлой полк бирса тIом а беш Сталинграда тIакхача гIерташ йоагIар. Цкъа полка духьала латтача моастагIчун планех лаьца ма-хулла сихагIа командованена ха дезаш моттиг нийсъелар. Из декхар кхоачашдара къоастабир эггара тIах аьннагIа бола кIантий Мальсагов, Лалаев, Уллубиев, Арсанов. Группана керте оттавир Алиев Мухьмад.

Кагийча наха дика кхоачашдир шоашта тIадилла гIулакх. Алиев Мухьмада елар «За боевые заслуги» яха медаль. Группе мел хиннараш комсомольцаш бар.

ХIаьта 1942-ча шера сентябрь бетта цхьан дийнахьа полка командира М. А. Висаитова приказ делар: «ТIалаташ вола моастагIа Тундутово районе юхасоцаве!». Из приказ кхоачашдаьраш а комсомольцаш бар. Цига къаьстта белгалбаьлар З. Муталибов, М. Льянов, Г. Хурумов.

...Нохч-ГIалгIай дошлой полк вIашагIйоллача хана цига дIаязвала шийн лоIамагIа вера Ведана юкъера школа чакхъяьккха ваьнна Муталибов Зайндин. Цу хана парте Ведана райкома секретарь хиннача Тепсаев Iаддал-ВоахIапа, комсомола райкоме болх бе Iе веза хьо шийга яххаше а, моастагIчоа духьалъотта уйла йолаш полке дIаязвелар Зайндин. Дукха ха ялалехьа полка комсомольцаша шоай организаце секретаралла хержар из. Дика дIаболабир цо комсомольски болх. Массаза а шийгара нийсхархошта хьоккам гойта гIертар из.

Цкъа Цаца яхача Iам йистте доккха стратегически лоархIам бола тIий дIадаккха тохавелар моастагIа. Танкаш хьалха а хийца, тIагIертар фашисташ. Цу дийнахьа моастагIа юхатохача шийгара денал гойтар зIамагIволча политрука, комсомольций секретара Муталибов Зайндина.

1942-ча шера Обильное яхача юрта йисте чIоагIа тIом болабелар. Вай эскархоша деналца моастагIчун атакаш йоха а яь, керттерча низех дIахоадайир цун пехота, йоагайир бронетранспортераш. Деррига чакхдаьлча шийн пхьарсах доаллача сахьата IотIа а хьежа Муталибова аьлар:

— Ма сиха дIаяхар-кх ха. Кхо сахьат гаргга ха яьккхар вай тIом беш. Мартах кхета кхензар вай, цхьабакъда, чам болаш хетаргья делкъийна юар! — Массанешка велавелар эккхийтар цо баьча бегаша.

Фашистски гIаьрахошта духьала дика тIом барах Муталибов Iаддал-ХIалима Зайндина делар нийс пачхаьалкхен совгIат. ТIом чакхбаьнначул тIехьагIа цунах литератор хилар. Цо чакхъяьккхар шиъ лакхера дешара заведени, кхойтта книжка яздир. Царех дукхагIдараш Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема хетадаь да.

С. ВОРОНИН.

СУРТА ТIА: З. Муталибов.

Г. КУРИЛЕНКО сурт.

Ленина орден лелаю Забайкальски военни округ. Из тIема дакъа вIашагIделлад Советски Iаьдал эттача хьалхарча шерашка.

Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом латтача шерашка цунга кхаьчай танкаш, хIаьта моастагIчунца лоаттабаьча къизача тIем тIа довргдоацаш сий а даьккхад цо.

Укх шерара дешара шу цу даькъа бIухоша чакхдоаккх «Комсомола юбилейна — тха хьинаре тIемахой къахьегам!» яхача девизагIа. Цу даькъа комсомольски организаце бокъо яьккхай КПСС ЦК дахьийтача ВЛКСМ 60 шу дизара сийна долча СССР Герзашцарча Низий комсомольций рапорта кIал кулг язде.

Гварди сержанта Федоритенко Александра танкови экипажо тIехдика оценкаш яьхай тIеххьарча тактически ученешка, хIаьта Николай Островске сийлен цIи лелае бокъо а яьккхай.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): гвардейцаш танка командир сержант Федоритенко Александр, механик-водитель мугIарера вар Дроздов Владимир, йоккхача топа наводчик мугIарера вар Бондарев Михаил, заряжающи мугIарера вар Райлян Михаил.

Г. КАЛАЧЬЯНА сурт.
ТАСС фотохроника.

УКРАИНСКИ ССР. Хьалъяь яьннай Европе йоккхагIъярех йолча Донбасс-Альбертирша (ВНР) яхача высоковольтни электропередачай лине тIеххьара советски участок. Западноукраински яхача подстанценен пачхаьалкхен границанен юкъера 220 километр йIаьха йола керда трасса 750 киловатт напряжени йолаш я. Хьалдаь даьннад 1300 километр совгIа дIаьха дола низ бола энергетически тIий.

Деррига диъ шу мара дизадац Болгаре, Венгре, ГДР, Польше, Советски Союзо, Чехословаке вIаши барт а баь Винницан Альбертиршан юкъе электрически трасса йилла лаьрхIача дийнахьа денз.

Сурта тIа (аьрдехьара аьттехьа): инженер-релейщик Александр Брижайло, электромонтер Владимир Савчук, Западноукраински яхача подстанце начальник Василий Студент.

Б. КРИШТУЛА сурт.
ТАСС фотохроника.

ИттлагIча пятилетка мулаш

ФУ ЛУ ВАЙНА КХОМБАРО?

ИттлагIа пхе шера план ювцаш КПСС XXV съездо мехка халкъа боахам дегIабоалабара боккха лоархIам болаш лаьрхIар хIаман кхом бари хьурмат дари.

ХIаман кхом ца беш хила хала дац. Доккха зе дац цо, нагахьа санна из цхьан дезало деш хилча. Кхыча тайпара да гIулакх бIарччача пачхаьалкхене.

Вай мехка пайда а боалаш дIадахийтача хIара сомо ерригача общества рузкъа алсамдоаккх, хIаьта зехьа доадечо ерригача обществана зе ду. Цудухьа планови органаша вайцига йоакхо е еза СССР шера йолча бюджета 250 миллиард сом гаргга дола ахча дIа мишта дохийт хьожаш.

ЦаI йола социально-экономически политика чакхъяккхар, халкъа боахам динамично, планагIа, пропорционально дегIабоагIилга Iалашдар — Советски правительства балха лоархIамегIа йола оагIув. Укх шера СССР Лакхехьарча Совета сессе тIайийца СССР Министрий Советах долча Законо кхы цIаьнхазза а белгалду из. ХIаьта, къаьстта аьлча, капиталовложеней пачхаьалкхен политике дIадахийтачох дукхагIа хьалуш дар хьалхадоахилга тахан цIаьхха деш дац. Йоккхий средствош дIаухийт вай предприятешта технически реконструкци ярга, керда поточни линеш юкъейоалаярга, керттерчен гIонна йолчен производственни процессашта механизаци ярга. Кхыча дешашца аьлча, декхар оттаду: къахьегама овсарле лакхъяра чотах производство дегIайоалае.

Экономически дегIадахкара интенсивни тайпагахьа сихха гола тохаро хьагойт вай халкъа боахаме долаш дола хьал. Кхы тIа а хьаяь завод е фабрика тIом хилалехьа е ткъо шу хьалха санна лоархIам болаш яц вайцига хIанз. Специалисташа даьча лоархIамаша йоах, керда гIирсаш хьалдарах хIара шера тIакхеташ йола низалаш болх беш ярех 8—10 процент мара хила йиш яц. Хила йиш йолча боарамга кхаьчад мехка нах балхаш тIа хилар. Из дунен тIа эггара лакхагIа ба — халкъа боахама структурана юкъезза ба хIанз къахьегамогаш болча нахах 92 процент, хIара тIакхета йиш йола болхлой болх беча берригнел 40-зза кIезигагIа ба.

Тахан хьалхарча плане оттаю хьаяь яьннача потенциалах эффективнегIа пайда эца йиш хулийташ йола фактораш. Масала йоалае мегаргья Челябински турбаш ю завод. Цунна реконструкци еш дIадахийтадар 25 млн. сом, цул тIехьагIа 900 эзар тонн дукхагIа хилар арахеца турбаш — уж 150—200 млн. сом дIа а дахийта хьалъяьча йоккхача заводо арахецаргьяраш миссел я. Ишта йола торонаш лахар — вай экономистий таханара декхар.

Пайда ца эцаш йола торонаш оарцагIъяхаро боккха пайда лургбар. ХIана аьлча вай мехка производственни потенциала боарам хIанз кхаьчаб фондоотдача цхьа процент аййича кхы тIа а 5 миллиард сома маьхa продукци арахеца йиш хиларга.

Карарча пятилетке тIакхетача промышленни продукце доккхагIдола дакъа 1985 шу чакхдоалаш 25 процент айяла езача къахьегама овсарлен чотах хила деза. Из материалаш производствана юкъе 25 миллион саг воалавара нийса да.

Къахьегама ресурсаш ца тоъаш яле а, вай къонача гражданаша декхарийла а болаш дешилга 10 шерага кхоачаш дIаьхдаьд хIанз. Юкъарча дешара боарам айбелга дIадех вай хано, Iилма-технически революце хано. Керда техника хьакхолл йизза юкъерча школо луш йола знанеш йолча болхлошта лаьрхIа. Социологаша бакъду, алхха цу гIулакхо — массане а итт шера дешанза даргдоаца дешар дешаро мара торо лургъяц квалификаци айяра чотах хIара вигъалагIа вола болхло мукъаваккха, хIаьта цу тайпара «кхобаьча» къахьегамах из чIоагIагIа эшача моттиге пайда эца.

Капитальни гIирсаш даргенi заводашта модернизаци ярген дIадахийта хIара сом дагар а деш, вай планови органаша камаьршача кулгаца дукха ахча дIахец образовании, унахцIенон пачхаьалкхен службана шеръяра, культурен Iилмен дегIадоалададара, къахьегамхой салоIам вIаштIехьбаккхара, гонахьара Iалам лорадара.

Масала, СибарегIе дегIайоалаяра хьожадаь хIара кхоалагIа миллион дIадохийт инфраструктура эргайоахаш тоаярга. Из бахьан долаш тахан Усть-Илимски хьунпромышленни комплекс хьалъераш бахаш ба электричество, газ, дIайха хий долча цIеношка, производстве болх беше а лакхера образовани яккха безам бола къона бамовцаш цул совгIа Iалашбу Новосибирски университета дикагIча профессораша ешача лекцей видеомагнитофонни записашца...

Гонахьарча Iалама хьал а тахан юкъедоагIаш да комфорта, хIаьта Iалама ресурсаш кхом бе безаш я. Цудухьа вай цхьанна а кердача предприятега болх дIаболабайта йиш яц дом хьалувцача е хий цIендеча фильтращца из Iалашъяь еце. Цудухьа Донбассе деш да «дIакхайсача» лаьтташта рекультиваци яра балхаш. Хьу хьекха моттигаш дIалувц сага кулго дIа а егIа тIайоагIача кердача хьунаша. Гонахьара Iалам лорадарга укх пятилетке дIадохийтаргда 55 миллиард гаргга сом.

ХIаман кхом барен хьурмат дарен режим лелаярца тIа-тIа дукхагIа средстваш дIаяхийта йиш хургья вайга наха чубаха цIенош хьалдарга, халкъа хьал-торон боарам айбарга. Вай мехка хIаман кхом бари хьурмат дари массане а хIаранс а хьашташ кхоачашдеш да.

Борис АЛЕКСЕЕВ,
АПН экономически обозреватель.

КАРАГIДАЬННАРАШИ ТОРОНАШИ

«Деттача доахана продуктивность дикка лакхъелга, продукци яккхарга дIадохийта доакъар, къахьегами средствашн кIезигъелга Iалашде. ЦхьайтталагIча пятилетке вай мехка колхозашкеи совхозашкеи юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара йоаккха шура 3000 килограммага дIакхоачае», аьнна да КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума соцамаш тIа.

Цу тIахьехама жоп луш «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене тха ферма коллективо толамца кхоачашдир нийс бетта тIаййца хинна социалистически декхараш.

549 етт ба тха ферме лелабеш. Царех хIаранегара юкъера лаьрхIача 4,5 килограмм шура йоаккх дийнахьеи буси. Соахка укх хана йоаккхаш хинначул цхьа килограмм дукхагIа я из.

Доахан рационага хьежжаи ший ханнахьеи кхабаро вIаштIехьдоалийт тха иштал шура яккха. ХIаьта хIара Iатта лу оаха 60 килограмм аьта гIадамаш, ши килограмм концентрировании доакъар, ма буъа барда.

Во дац са балха хьокхамаш укх шера. ХIанзале 2537 килограмм шура яьккхай аз хIара Iаттагара. ХIаьта дIадахача сентябрь бетта 300 килограмм яккха вIаштIехьдаьлар са. Из я цул хьалхарча бетта яьккха хиннaчул дукхагIа.

Шоай декхарех дика лоархIабеш, йоккха опыт йола дукха дояркаш ба соца цхьана болх беш. Масала, Цолоева Рукъет. Сентябрь бетта 277 килограмм шура яьккхар цо хIара Iаттагара, хIаьта шу доладелча денз — 2480 килограмм.

Тхол дукха тIехьайисаяц Сагова Дунай а. Цо хIара Iаттагара 2164 килограмм шура яьккхай хIанзале, хIаьта сентябрь бетта — 305 килограмм. Цу бетта цул дукхагIа шура яккха цхьаьцхьан доярка вIаштIехьдаланзар тха ферме.

Шура яккхаран из паччахьалкхенга йохкаран тIехьаюсаш яр тха коллектив хьалха. Цхьабакъда, лакхе белгалдаьккхача тайпара, гIулакхаш эргадаьнна тоаделар. Из хувцам хилар боахама кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша ферма балха хьалаш вIаштIехьдахара укх тIеххьарча хана дукхагIа теркам тIабохийташ хиларах. Тха ферме болх бе баьхкар хьинар дола къона специалисташ. ВIашагIъеллар комсомольско-кагирхой коллектив.

Ферма заведующе Солсанов Iийсас, зоотехника Мурзабенов Iалихана, кхыча специалисташа новкъостал а деш ферма къонача коллективо лерттIа чакхдоах хIанз хьайбашта Iунал дара балхаш. Цудухьа толамаш а доах. Тха ферма новкъосталца совхоза вIаштIехьдаьлар нийс бетта план 1140 тонн йолаш 1 октябрь тIакхоачаш паччахьалкхенга 1160 тонн шура йохка.

Хьайбаш толамца Iангара даха йиш йолаш да ферме Iалашдаь доакъар а. Иштта, йол шера план 300 тонн йолаш, 320 тонн кийчйир, силос план 5000 йолаш, дукха хIама ца эшаш 600 тонн еллар. КхоачамболIаш да Iалашдаь ча а. Цу доакъарах дукхагIа дар ферма коа латт.

Цунца цхьана, шура дукхагIа яккхеи йохкеи йиш хулийташ йола дукха торонаш ют оаха хIанз а пайда ца эцаш. Дукха мах тела безаш хул г. Бесланера хьакхухьача бардах. Цул совгIа хьабена балалехьа из шел а лу. Цу гIулакхо йоагIачул кIезигагIа йоаккхийт шура, лакхбу из яккхарга дIабода мах. Цудухьа из тайпа доакъар духхьал ферме кийчдергдолаш гIулакх вIаштIехьдоаккхаш да хIана.

Доахан кулг кара детт оаха. Шура яккхарга дIабода мах лохбе, наьха болх аттача баккха, цунца цхьана къахьегама овсарле лакхъе йиш хургьяр доахан машинаща деттилга вIаштIехьдоаккхаре. Из гIулакх лоаццача хана чакхдаккхара йоахо е еза совхоза кулгалхоша.

Шура хадданза дукхагIа яккха йиш хулийтача торонех цаI я къаденна, цамогаш хинна, кIезига шура луча фух дола доахан дIа а доахаш, царна меттел дикача фух дола доахан доладелга. Цу хьакъехьа бакъдар аьлча, цхьаьцца гIулакхаш чакхдоахаш да тха совхозе. Иштта, Наьсар-Кертерча отделене ферме хIанзчул тIехьагIа дикача фух дола шинараш кхедеш хургда. ХIанз укх сахьате цига 300 бежан да уж.

Уж торонаш балха юкъейоалайича кхы а лакхагIа хургда тха коллектива хьоахамаш.

М. МАЛЬСАГОВА,
«Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене ферма доярка.

Грозненски района Ленина цIерагIча колхоза ферма коллективо ханал хьалха толамца кхоачашъяьй паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара иттлагIча пятилетка кхаь шера план. Иштта, план 809 йолаш яьккхай 831,6 тонн шура. ХIара Iаттагара шура яккхара план кхоачашъяьй 104 процент. ХIаьта паччахьалкхенга кхаь шера планал совгIа йохка лаьрхIа хиннача 68 тоннана меттел 719 тонн ехкай шура.

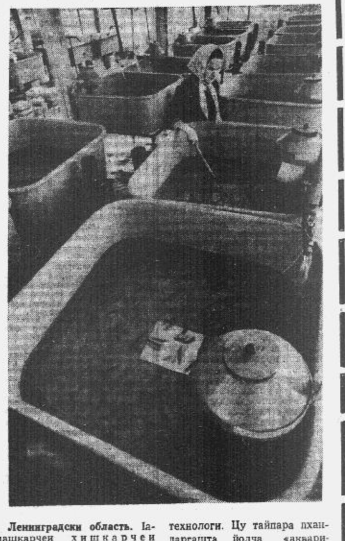
ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

Толамца кхоачашъеш хьабоагIа колхоза хьайбаш леладераш укх шера дулх дохкара план а. Масала, нийс бетта паччахьалкхенга цар дехкад 363 тонн дулх, е соахка цу юкъа дехка хинначул 118 тонн дукхагIа. Кхыча тайпара аьлча, дулх дохкара шера план 148 процент кхоачашъяьй.

Ферма дояркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха я Губанова Розеи Дадаева Сануи. Царех хьалхарчо кхаь шера план 5890 йолаш дIадахача шин шераи нийс беттаи 7903 килограмм шура яьккхай хIара Iаттагара, хIаьта шоллагIчо план 5890 йолаш — 7676 килограмм.

Хьокхамашка диллача царел дукха тIехьа ца юсаш къахьегаш хьайоагIа доярка Миторова Шекар а. ХIаьта цун мар Миторов Ахьмад ферма дикагIвола бежа Iу ва.

Б. ДИКАЕВ.

Ленинградски область. Iамашкарчей хишкарчеи чкъаьрий боахама Паччахьалкхен Iилма - тохкама институтa лабораторешка, экспериментальни базашка боккха болх бу чкъаьрий леладара биотехника тоаяра даькъе. Къаьстта чIоагIа Iилмахоша теркам бу Ладожски Iама лаьрхIача ласосови тайпарча чкъаьрашта акклиматизаци яра.

Ладожски Iама юхерча боахамашка институто еннача рекомендацеях юкъе йоалаьй чкъаьрий леладера технологи. Цу тайпара пхандаргашта йолча «аквариума» цхьана квадратни метрах кхоачамхургба дIахо йодача хана цхьа центнер товарни чкъаьрий кхеде.

СУРТА ТIА; укх тайпарча бассейнашка деш да ласосеви фух долча тайп-тайпарача пхандаргашта уж Къилбасида - Малхбузехьарча Iамашка леладара акклиматизаци еш деш дола балхаш.

О. ПАРАХОВНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЯЛАТ ЛОРАДАР ДУХЬА

ЦIенбаь чуийца баьннаб республика юрта боахама къахьегамхой гурахьа дувча ялата хьувкъам. Керттера декхар кхоачашдаьдале а, ялата духьа лоаттабеча къовсамца бувзам болаш кхы а цхьа хIама да дIахо кхоачашде дезаш: чудена ялат лораделга.

Республика хьувкъам дIачуэцача пункташка кхоача ялат дIаоттаду лостам баьча складий помещенешка, ала хIама доацаш дика болх беш я помещенешка эшшача боарамагIа температура лоаттаю вентиляторaш. Цунах а кхоачам бац ялат лорадеш лоаттабеча къовсаме. Цу хьалашка а дукха хIамаш нийслу ялата зе деш, къаьстта садоахка хIамаш.

Ялат латтача моттиге нийсъелча, сихха еба а ебаш, доккха зе ду цар. Из санна моттиг нийсъелча ялат лораде новкъостала оарцагIйоал, ялата зене йолча садоахкача хIамашца къовсам лоаттабара лаьрхIа вIашагIъехна службаш.

Ялата продукташ лораяра вIашагIъеллача Нохч-ГIалгIай экспедице штате ши отряд я. Царех цаI Дагестане болх беш я, шоллагIъяр — вай республике.

Лоаттаде дIаоттадаьча ялата зе деча садоахкача хIамашца къовсам лоаттабе йиш я духхьал складашка лаьрхIа йолча газаца.

Зе деш йола садоахка хIамаш гучаяьннай аьнна хоам бешше а, ялат лоаттадеча пункте цу сахьате дIайода виъ саг юкъе вола отряд. Цун начальника Ш. Шамсуева хIара сагага къаьсткъаьста дувцаш дIахойт, хьан, мича, маца, малагIа болх бе беза. Хьож хIара сага противогаз мел дика болх беш я. Аьннар лерттIа кхоачаш а ца деш, гIалат далийтачоа унахцIенонна доккха зе хила мегаш да.

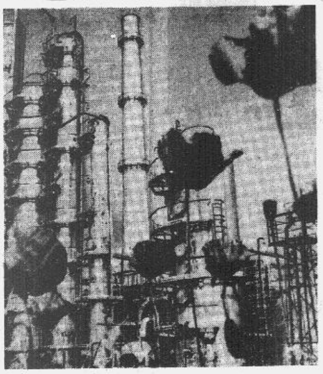
КПСС ЦК июльски Пленума соцамаша дIадехарга хьежжа, экспедици декхарийла йир укх шера чуэцаргбола хьувкъам дIаоттабара эшаш йола дезинфекци а еш материально-технически база ханал хьалха кийчъе. ХIаьта из декхар толамца кхоачаш а дир.

380 тонн ялат чухошача складий помещенешка зене йолча хIамашта духьала химикаташ тоха езаш яр экспедици. Из болх толамца ханал хьалха чакх а баьккхар.

Цунца цхьана экспедице шийна хьалхашта оттадаь хала гIулакх кхоачашде новкъарло еш дола цхьацца бахьанаш а нийслу. Масала, экспедице хьалхxе а хоам бу колхозашкеи совхозашкеи хьатташка дезинфекце е езилга а из болх чакхбаккха хьаьаьннача хана шоаш кийча болга а. Цунца цхьана, хоам бешше а дукха боахамаш дус хIара шера хьатташка химикаташ тохийтара заявкаш ца луш. Из бахьан долаш дезинфекци ца яьча хьатташка Iодиллача ялата юкъе сиха дIатарлу зене йола садоахка хIамаш, цул совгIа уллув ухнача боахамий хьатташка гIолла а дIаярж. Из кхета а деш хьатташта, ялат лоаттадеча складий помещенешка дезинфекци яйтара ший ханнахьа экспедицега хоам бе беза боахамий кулгалхоша.

А. КУЗЬМИН.

ДОЬЗОЛ ДЕХЬАРА

●

БОЛГАРИ. Сихха шерлуш йоагIа производства Советски Союзо технически новкъостал а деш хьалъяьча, хIанз Волга йистошкара ухача мехкдаьттаца болх беш йолча Бургасски мехкдаьтташ болх беш йолча Бургасски мехкдаьттахимически комбинате. Дукха ха йоаццаш болх бе йолаялийтай укхаза мехкдаьтта цIендеш йола керда установкаш. Уж хьалъеча новкъостал деш хиннаб ГДР-ера специалисташ.

СУРТА ТIА: керда установкаш.

АДН—ТАСС сурт.

●

Никарагуара байддараш

Тиша хIамилгаш букъ тIа а ядаш коста-рикански доазонгахьа бухь билла болх байдда боагIа нах. ГIайгIеи паргIатои я цар юхьа тIа. Кхерами къели тIехьашкахьа йисай, хIанз юххера а паргIатта садаккха йиш я.

Хала да уж меллаб лархIа — итташ, бIаьш... Царна юкъе къона нах бац. Коста-рикански правительства Никарагуа доазонна юхе лаьрххIа вIашагIъехкача лагерашка — боккхий нах, кхалнах, бераш.

«Са аьттув баьннаб, — яхаш дувц 35 шу даьннача Сегундо Гидос, — кагирхой кIезига аьттув болаш ба ца бовш бисара. Сомоса къаман гварде бокъонца чарахьал ду кагийча наха, царна низаш ду, етт, боабу».

Коста-рикански правительства, къаман ЦIеча ЖIарго, частни организацеша дукха низаш тIадахийтад Никарагуара байддараш тIаэцара. Йоккха йоацача доазонна юхе уллача Ла Крус яхача поселке уж дIанийсбаьб хьалдеш латтача киназа чу.

Укхаза байдда баьхкарашта медицински гIо ду, кхача тел. Бакъда царна хIанз керттердар — даьхене шоаш лайна унзара хIамаш дицлайтар.

Ла Крусе тIанийцав ши бIаь совгIа саг. Цул совгIа Никарагуга доазонна юхерча зоне кхы а йиъ лагерь вIашагIъеллай байдда баьхкарашта.

«Тхо 11 саг ва, — яхаш дувц Кармен Мендоса, — даь нана, кхо воша, бераш. а, маIа нах тхоца хьабахка йиш йоацаш бисар. Матагальпе партизанаш баьхнача маIа нах царех дIакхийтар, паргIато. нийсхо бахьан, халкъа гIулакх котдаккхар духьа къовсам лоаттабара. Сомосас царна духьала яьхай самолеташ, танкаш, еза-йоккхий топаш, къаман гварде чакхъяьккхай «чистка» оалаш яр, из бахьан долаш боабир цхьанна а хIаманна бехке боаца бIаьш нах... Берригa цар бехк уж кагирхой хилар бар».

Луис Фригера дийцар тхона, къаман гвардейцаша Матагальпе «Соса» яхача гостинице чу а хьийлха, цига мел хинна нах боабир яхаш. «Цхьаннех къахетам банзар цар, отель да хиннар а йийра»...

Ла Крус лагере Армандо Альварадохи Орландо Харахи дувц жожагIатара кIалхарабовла ираз хиннaчарех санна. Уж бахар город Леоне, пекарне балха бар. 13 сентябре города чухьийлхар къаман гварди, йолаелар «чистка», квартале кхаьчар танкаш, массадола хIама Iошаьр а деш.

Сойла Переса зIамигача цIеношка лечкъавар массехк саг, дукхагIбараш кхалнахи бераши. ЦIагIа чулийлхар гвардейцаш, лечкъа, мел баьхкараш улица тIа арабаьхар. ТIаккха пулеметаш яьлар...

Эзараш никарагуанцаш гулбеннаб Коста-Рике, царех хIаране дувца йиш я ший истори а, бала а, хало а. Берригаш а даьхе йолча юхабаха сатувсаш ба уж. США-ра гIо дой а Израилера герз лоаттадой а диктатура кагъергйолгах, кортамукъа даьхе хургхиларах тешаш ба уж.

Энрике МОРА,
АПН корр.
Сан—Хосе.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

ПОЛЬША «ПРОМЫШЛЕННОСТА ДЕГА» КХОАНАРА ДИ

Польша «промышленноста дог»... Из поэтически хоастам, лаца бокъо а йолаш, дIатIалаьцаб Катовицки воеводства. Еррига а алхха 6,6 эзар квадратни километр (мехка территорех 2,1 процент) йолча майда тIа вах 3,5 миллион саг — ПНР хIара иттлагIа вола гражданин. Укхаза я республика промышленни продукцех яххлагIа дакъа арахецаш йола 650 гаргга йоккха предприяти. Мехка боаккхача кхеран кIорах 98 процент Катовицки воеводства лу. Цунна доагIача даькъа кхоач металлургически промышленноста производства 46 процент, дерригa хьадоаккха а хьаду а цинки оловеи а долаш, цига да иштта польски машиннаькъаша дIа - юха кхухьа кхоалагIа дакъа совгIа дола мовхьаш.

Укх тIеххьарча шерашка керда объекташ кIезига хьахиннаяц цу региона экономически ларда тIа. Царна юкъе я Советий Мехка новкъосталца хьалъяь металлургически промышленноста гигант «Катовице» яха комбинат — укх шера йиъ миллион тонн болат лургда цо; шера 200 эзар машин арахецаш йола малолитражни автомобилий завод; польски горни промышленноста карарча шера 122 миллион тонн кхеран кIор бакиха вIаштIехьдоалийта ргдола йоккхий, хIанзарча оборудованеца Iалашъяь йола шахташ, электростанцеш, керда Iилма-тохкама институташ... лоацца аьлча, промышленни производства концентраци Iалаьмате лакха я укхаза.

ПОРП II съездо белгалдаьча декхарашка хьежжа, 1974 шера оттаяьр Катовицки воеводство общественно-экономически дегIаахара программа. ХIаьта дукха ха йоаццаш воеводски партийни организаце ийица а ийица тIайийцар перспективни — 1990 шерага кхаччалца йола — программа.

Цу тIа юкъметтерча моттигех цаI дIалоац наха чубаха цIенош хьалдаро. Хьалъе лаьрхIа я 1 миллион совгIа керда квартираш. Духхьал карарча пятилетка шерашка наха чубаха дIалургъя 220 эзар квартира, 35 эзар цхьаьцца дезала лаьрхIа дола цIенош. Иштта кхоачашхулаш латт хIара дезала комфортабельни квартира лойла аьнна парте дагалаьцар. Укхаза теркалдаьд бахача наха эшараш уллув хила дезилга а — транспорт, магазинаш, бытовой гIулакхаш ду пункташ, поликлиникаш, культурни объекташ.

Кхоанарча денна лаьрхIача Катовицки воеводства программа тIа боккха теркам тIабахийтаб гонахьара среда лорадара а хьадара а. Укхаза керттера проблема я гонахье бIех ца яйтилга Iалашдар. Дувцар да, хоаддадаь аьлча, городашкарча йIовхала централий системаша сангал геттара кIезига доаллача доагорах пайда эцилга, гонахьарча гонна кхераме яц ала йиш йоацача ерригача предприятешта гонахьа, масала, «Катовице» яхача комбината гонахьа санна, лораяра зонаш хьалъяр.

ЧIоагIа ира оттадаьд бахача наьха унахцIенонна кхераме дола гIар-тата кIезигдара дош. Керттера звено, промышленни региона ший 250 километр дола тIеххкар хьоарчадаь хьуна саса а болаш йолча, баьццара зонашта тIатохаргья яьсса яьдача моттигий рекультивированни а караерзаьь а территореш. «Катовице» оалача комбината гаьна йоаццаш улла Юрайски парк тоаелга дIахохьоргда.

Катовице тахан а 300 километр гаьнарча Варшаваца ювзача, хIаьта иштта Бельско-Бялу — ЧССР границага долхача хIанзарча, тайптайпарча боарамашка вIаши тIехдувлача, транспорт сиха лелача наькъий сеть шерлургья. Кердача магистралаша Вроцлавоцеи Краковцеи ювзаргья из регион.

Эггара халагIа, эггара дукхагIа мах гIоргбола, цунца цхьана тIехьадаккха йиш йоаца гIулакх да коммуникацей система эргаяккхар. Оттаеш латт Семзски региональни машиннаькъа проект, билла лаьрхIад окружной никъ.

Иштта дегIаухаргья хин трассай сеть — йоккха габариташ йола мовхьаш дIа-юха кхахьара гIулакха доккха дакъа шоашта дIатIаэцаргда Одрои Вислои. Гливицерчеи Кожьлерчеи ший портаща Одра промышленноста эша гIулакхаш ду дукха ха я. Вислана дукха ха йоаццаш мара оттаяьц уж перспективаш. Вислага чIоагIа догдоахаш я кIор боакха промышленности энергетикеи. КIора лаьрхIа йола центральни порт Тыхе хьалъяро торо хулийтаргья дукха мах дIа а ца бохийташ маьхера бедал лоаттае, хIаьта долхача хиний кортошка хи тIара гIирсаш хьалдаро гIо дергда Висла хих энергетикана эшараш пайда эца.

ЗБИГНЕВ Божек,
польски журналист.
(АПН).

МЕХКДАЬТТА: ПЕКИНА КЕРДА КОЗЫРЬ

Мехкдаьтта хьаж тIа-тIа белгалагIа дIаувш я шеко йолча китайски политически нухне хьажах. Алхха мехкдаьттаца дувзаденна долчунца эггара хьалха гучадаьлар малхбузен кепайоазоно дипломатически «говзал», «прагматизм» е — кIезига гIожагIа — пекински кулгалхой «оппортунизм» оалачунца. 1972 шера Никсон Китае вена ши бутт баьлча кхы Iаяха гIар-тата доацаш ера Канаде дIачIоагIъеннача американски транснациональни корпорацей менеджерий группа. «Джапан таймс» яхача газето баьчо хоамах, де лерхIар дар КНР мехкдаьтта ресурсаш Iомаелга. БIубенна «виъне банда» бе Iаьдал доаллача хана а дунен дерригача газеташа «воай низех чIоагIале лувцаргья» яха принцип хестаьча хана а «цIокъа бIена» — Хьюстон яхача американски городе яхар китайски специалистий тешам бола группа, хIаьта мехкдаьтта доалла моттигаш сейсмически тахкара методаш Iомаеш цига биъ бутт а баьккха барт бир эшаш йола аппаратура эца.

Цул тIехьагIа кхы а хилар дIа-юха еш йола массехк визит, хIаьта китайски хиш долча ухар «Экссон», «Галф ойл», «Калтекс» санна йола акулаш! «Мехкдаьтта йижарашцара» флиртах Полишинела къайле хилар; цу «Джапан таймса» а Дэн «Сяо-пин шоэлагIа вожара бехке барех уж лоархIаш дегабуам беча кхаьчар гIулакх.

ХIанз вывод е мегаргья, е дегабуам кIал лард йоацаш бар, е хIанзарча китайски кулгалхоех «шоллагIвар» эгIазал дага ца кхоабача нагахьча нахах хиннавар, аьнна. Ишта е вешта дале а, укх шера мае «Экссон», «Пеннзойл», «Юнион ойл», «Филипс петролеум» юха а Пекине хьийхар. Сентябрь болалуш Коодо Цусин яхача японски агентства хьакхайкадир, Дэн Сяо-пина заявлене тIа а дегIа, Китая континентальни шельфе мехкдаьтта доалла моттигаш караерзаяра американски мехкдаьтта компанешца барт баьб аьнна. Пхи ди даьнначул тIехьагIа премьера вокх заместителa Кан Ши-эна харцйир из заявлени, хIаьта а бакъдир цу хьакъехьа Пекина малхбузен мехкашца, США-ца, Японеца къамаьлдаьлга. Ши ди даьлча хоам бир Бохайски заливереи Къулба - Китайски форда чуреи цхьана мехкдаьтта дахара японски паччахьалкхен корпорацеца барт баьб аьнна.

Из хоам а харцбергбац ала дац: мехкдаьтта даккхара санна китайцаша дохк юкъедехка моттигаш кIезига яц. Бакъдар аьлча, харцдулургдоацаш да цаI: Пекин шийна пайда эца гIерт дегIадаьхнача капиталистически мехкий мехкдаьттах болча чамах. Из деча хана хаьдда йола уйла цхьаккха а лоархIам болаш яц.

«Воай низех чIоагIале лувцаргья» яха лозунг практически дIадаьккхад. нагахьа санна цох дувце а, из дувц юхь ца хувцара духьа. Китая кердача партнерашта къайле яц из. «Вашингтон поста» дукха ха йоацаш нахага дIахайтар США паччахьалкхен департаменте хьахинна хIанзарча КНР кулгалхоех йола уйла: цар «де йиш мелъяр ду Малхбузехьа ма-могга дукхагIа шоашта пайда бара духьа. Къаьна идеологи юстара кхессай». Бицбеннаб кхыча мехкашкара эксплуататораш китайски лаьтта боахкийтаргбац» аьнна биаь дув а. Дерригa а лаьрхIача мегаргйола формулировкаш лахарах да дувцар, хIана аьлча «Файнэншл таймс» яхача английски газето къайлагIа нуй доагIаш белгал ма-дарра «китайций хIилла къаьстта гучайоал экономически терминологена цар еча интерпретацеца».

ФуннагIа даь а Малхбузехьа ший «мехкдаьтта карта» ловзаде гIерташ пекински «революционераша» когаш тIабийтта бохабаьб дегIаухача мехкашца барта да тхо яхаш шоаш хьалха бенна тешам а. Кхо шу совгIа ха хьалха, США конгресса вIашагIтехача экономически комиссе цу хана хиннача председатела, сенатора Губерт Хемфре хургда яхаш хьалхадоахар «мехкдаьтта доахача боккхача мехка. Китая лоархIамо хувцаргба ОПЕК индустриальни мехкашта беш бола низ, дунен энергетически рынок лертIаккха гIо а дергда», яхаш. Китай хIанз а «мехкдаьтта доаха йоккха держава» а хинна дIаэттаеце а, цун ресурсай мах специалисташа юхагIертано бой а (геологий - мехкдаьттахой Гонолуле августе хиннача дунен халкъашта юкъерча симпозиуме КНР мехкдаьтта юкъара запасаш Аляска къилбаседа оагIорахьа ярашмиссел я яха уйла яр) мехкдаьтта экспорт еча мехкашта тийша болх бе гIерташ из хилар дика гуш да. Из гучадаьлар Пекина ловзоргаш деш долча мехкашта льготни «доттагIлен» оалача маьхий политике а (хIанз царна юкъе Япони а хила мег яхаш дувц), ерригача рынкашка ОПЕК-ца къувса кийча хиларца а.

Из дика гу США а («США мехкдаьтта ухийтилга юкъерадоахий-хьогI китайцаша? ВIалла а дахац» — яхаш яздора дукха ха йоаццаш «Крисчен сайенс монитора») Японе а. Японски газеташ тIа гуччахьа язду хIанз Китая гIонца «Гаргарча Малхбоален мехкашкара керттерча даькъе хьакхихьаь мехкдаьтта кхычахьара а хьаккахьа лерхIаш я правительство» яхаш. ОПЕК-а хоабенна хила тарлу из кхерам. Цудухьа цIаьхха хиннадац Венерча организаце штабквартиро хIара кIиран арахецача бюллетена тIа китайски мехкдаьтта потенциально ийдечар дегаондало мелъе лаьрхIа публикаци араяллар. Цига безаме Пекинага дIахайт Малхбузехьа мехкдаьтта дукха оборудовани ийелга «воай низех чIоагIале лувцаргья» яхача принципана духьала долга. ХIаьта а хьалха «чIоагIа я» яьхача принципех мишта дувцаргда хIанз Пекина оппортунистически лидераш империализма тешаме партнераш шоаш болга дIахайта гIерташ чура бувлаш хилча?

БЕГИШЕВ Валерий,
АПН обозреватель.

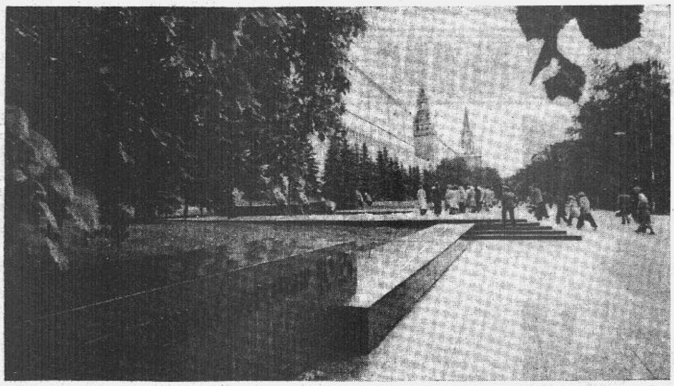
---

26 октябре Австрийски республика дезду ший къаман цIей — массаза нейтралитет лелаяра йола политика дIакхайкхна, Дж. Духхьал цу политико торо хилийтай Австре дунен халкъашта юкъе ший дакхха а ше лархIита а.

СУРТА ТIА: тахан Вене. Хьалхарча плана тIа — Дунай яхача хи тIа гIолла туллаш латта керда тIий. дIахо гуш да ООН Центра дукха йолу гIишлош.

Ю. ВЫХОДЦЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Кремлевски пена юхера беш

Кремлевски пена къилбаседехьарчеи малхбузехьарчеи оагIонашкахьа гIолла готтача оасилгагIа улл Александровски беш. Из егIай 160 шу хьалха эрсий архитектора Бове Осипа проектагIа Наполеонал Россия котъялар белгалдоаккхаш. Цу ханналца укхаза а, хIаьта иштта хIанз Свердловеи Революцеи майдаш йолча территоре тIа гIолла а доагIаш хиннад Неглинная яха хий. ХIанз 12 метр кIоарга лаьттана кIалгIолла дода из.

Александровски беш шелатт кхаь бешах: Лакхерчох («Арсенальни башне юххьерча керттерча копаIарашкара денз Троицки тIаьга кхачалца), Юкъерчох (Боровицки башнега кхаччалца), Лохерчох (Москва-хин Набережне кхаччалца).

Москвичаша а столица хьаьшаша а эггара чIоагIагIа къердаш яр Лакхера беш я. Из Iалаьмате хоза я. Цун планировке дика тарлуш я паргIатта дIнегIа гаьнаш, кустарникаш, зизайи газонийи участкаш.

Александровски беша чувоалача керттерча коанаIарашка дагIа Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа байнараш, бовзаш боаца турпалаш бицлургбоацаш дегIа памятник. 1966 шера, Москвана юхе немций-фашистий бIунаш дохадаь 25 шу дездеча хана, укхаза, Кремлевски пена юхе дIаехкай вовзаш воацача, столица лораеш майра латаш веннача салтечун тIехкаш.

Кашана юхе я Маркса, Энгельса, Либкнехта, Лассала, Бебела, Кампанелла, кхыча цIи хеза болча революционерийи мыслителийи цIераш тIаязъяь йола обелиск. Из эггара хьалхара монумет я Октябрьски денош дIадаьнначул тIехьагIа В. И. Ленина указанегIа оттаяь. Цунах оал «Дунен халкъашта юкъерча деятелий памятник» аьле.

СУРТА ТIА: Александровски беша.

О. ИВАНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Даьхе лорае кийчлу

МагIалбика районе дукха болх бу кагирхошта тIема-патриотически кхетам луши уж Советски Эскаре гIулакх дара кийчбеши. Укх шера бIаьсти укхазара эскаре гIулакх де вахав ши бIаьннел совгIа саг. Царех массехк, лакхера дешар дийша, бIаьннел совгIа юкъера дешар дийша а вожаш юкъера лаьрххIа дешар дийша а бола кагирхой ба. Иштта кийчо йолаш ба гурахьа болхараш а.

Эскаре гIулакх де бахийтача берригача кагирхошта юкъе ши бIаь гаргга комсомолец ва, ГТО нормаш массане а дIаеннай, 100 совгIа саг спортсмен-разрядник ва.

Белгалдаккха лов, районе кагирхой эскаре гIулакх дара кийчбеш царна юххьанцара тIема кийчо ялар дика вIаштIехьдаьккха хилар. Из кийчо йолаш ва районера эскаре гIулакх де вода хIара зIамига саг.

Дуккхача юххьанцарча комсомольски организацеша ВЛКСМ горкомаца цхьана белгалдаьд цу даькъе чакхдоахаргдола хьадда гIулакхаш. ХIаьта УБР, «Малгобекнефть» НГДУ, Вознесенски газ чакхйоахача завода, «Кавказ» совхоза комсомольски организацеша райвоенкоматаца цхьана хIанз чакхйоахаш я эскаре гIулакх дара кийчлуча кагирхошта массе тайпара кхетам балара тIаерзаяь мероприятеш. Царех я тIема сийлен моттигашка гIолла никъ бар, тIема ветеранашца вIашагIнхетар, тIема ловзараш чакхдахар, военкомата болхлошца вIашагIбеттабалар, кхы дуккхаяраш.

Д. ИНАРКИ.

№ 20 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Укх денношка кепатеха арадаьннача № 20 йолча КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» тIарча «Таханарча ден сихагIа дола декхараш» яхача рубрикана кIал я «Партийни дешаца наха юкъе» аьнна корта а болаш йола редакционни статья. Цу тIа оттадаьд КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева советски Азербайджана столице а иштта Къилбаседа Кавказа автономни республикай кулгалхошца Грозне вIашагIкхийттача хана а даьча къамаьлий положенеши выводаши наха дIайовзийтара декхараш. «Л. И. Брежнева книжкана — керттера уйла!» яхача рубрика кIал дувц Л. И. Брежнева «КПСС идеологически балха актуальни дешаш» яхача сборникана хетадаь республике хиннача пропагандиста денах.

Шерра чулоацам болаш араяьккхай «ЦК июльски Пленума материалех йола беседаш» тIайола рубрика. Цунна кIал кепатехай «Хьайбай боахам промышленни ларда тIа» яхаш НГIАССР юрта боахама министерства керттерча инженера-механика В. Белоусовеи «Юрта боахама продукташ яхарга дIадодар лохдара резерваш» аьнна КПСС обкома лектора С. Берсанукаевеи язъяь статьяш.

«ЛоархIаме даташ» яхача разделе я «Автомобильни транспорта болхлой ди» аьнна корта а болаш Нохч-ГIалгIай транспортни управлене начальника Е. Надирова язъяь статья.

Блокнота тIа я «Пекина никъ — халкъашта бола кхерам» аьнна дунен халкъашта юкъерча темаех В. Корноноа язъяь статья.

ТЕАТР КЕРДА СЕЗОН

Гуйре — театральни премьераш хула ха. Цудухьа я из театра искусство езарий дегашта гарга а хьамсара а. Цар цу ханаца ювз шоай дагалаттараш кхоачашхиларах, чулоацамах йизза а художественни боарам лакха болаш а йола керда спектаклаш бIаргагургхиларах йола шоай уйлаш.

...Самардийнахьа гаьнара гуш дар сийрдадаьнна кердача театра цIа. Дерригне а — зизаш бе а доахнаш массанахьара хьатIаухача наха, хоза кийчъяьча афишаша, спектакла программаша хьахьокхар, цIейна тара долча хьалашка Советски Союза Турпала Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч-ГIалгIай драматически театро ший керда сезон хьаеллилга.

Сцена тIа ба театра болхлой, цун хьаьший, театральни общественноста викалаш. Республика культура министерства цIерагIа театра коллектив даькъала а йийца, культура министра заместитела А. Митрофанова белгалдаьккхар, шийй цIи дIахазийтача театро кердача сезоне а театр дезарашта лакха идейно-художественни боарам бола керда спектаклаш увттаярца тоам бергхиларах берригаш а тешаш болга.

— Театр — халкъа дог да ала мегаргда, — аьлар Къилбаседа ХIирийченера енача РСФСР заслуженни артисткас Л. Бекузаровас.— Цудухьа вайна, театра болхлошта, къаьстта бокха бехктокхам бола гIулакх тIадож: сийрда вахар хьакхоллаш боахкача вай заманхой бочагIа йолча уйлашта жоп луш йола пьесаш увттае, цар сакхетам лакхбергбола, цар дегаш ураувттадергдола балхаш кийчде декхарийла да вай. Цу беркатеча наькъа тIа шоана карагIдувла дика хIамаш тхоай толамаш санна хет тхойна, Къилбаседа ХIирийченерча шун коллегашта.

Х. Нурадилова цIерагIча театра коллектива цIерагIа дIайха дешаш аьлар М. Ю. Лермонтова цIерагIча эрсий драматически театра директора В. Фоменкос. Гулбеннарашта арахьара тIабаьхка хьаьший бовзийташ, керда сезон хьаеллача премьере баьхкарашта баркал оалаш шоаш дIахо де лерхIача балхех лаьцаи къамаьл дир Х. Нурадилова цIерагIча театра директора И. Успаева.

Цул тIехьагIа дIайолаелар А. Хамидова «Совдати Дауди» яхача пьесах оттаьча спектакла премьера. Вай юха а вIашагIкхийтар РСФСР халкъа артиста Я. Зубайраева, Къилбаседа-ХIирий АССР халкъа артиста М. Халзиева, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артиста М. Давлетмирзаева, республика заслуженни артистий З. Багаловай: Д. Омаева, М. Цицкиева, вайна безабеннача кхыболча артистий говзалца. Театра керттерча режиссера, РСФСР Паччахьалкхен преме лауреата Р. Хакишева оттаяь из спектакль дика тIаийцар премьере баьхкараша.

ХIаьта дIахо вайга хьежаш кхы а керда театральни вIашагIкхетараш да. 28-ча октябре хьалхара сезон дIайолаю С. Чахкиевеи Г. Русаковеи «Къонгаш бовча хана» яхача пьесах оттаяьча спектаклаца Х. Нурадилова цIерагIча театра гIалгIай труппо.

4-ча ноябре керда сезон хьаелл М. Лермонтова цIерагIча эрсий драматически театро.

С. ПАРЧИЕВ.

СУРТА ТIА: «Совдати Дауди» яхача спектакла юкъера сцена. Совдат — республика заслуженни артистка З. Багалова.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

КХЕТАМ БАЛАРА — ЦIЕНХАШТТА ТЕРКО

КПСС XXV съездо школана хьалхашка декхар оттадаьд — кхетам лулга комплексни наькъаца леладе.

Дешархошта комплексни наькъаца кхетам лулга вIаштIехьдоал, цкъа-дале, ерригa педагогически влиянеш школана шийна чухьа вIашагIтохарцеи школа, дезала, производственни коллективай, шеррача общественноста оагIонгахьара дешархочоа еш йола воздействеш цхьа барт болаш лелаярцеи.

Назрановски № 2 йолча юкъерча школе мел эша хIама долаш да школе беча кхетама балха керттера, юкъмоттигера декхар кхоачашдара, идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балара цхьоагIо Iалашъяра.

Массанега а юкъера дешар дешийтилга чакхдоалача хьалашка социальни сакхетам вIаштIехьа болаш дешархо хьалнхевара даькъера общеобразовательни школа лоархIам боккхагIа хул. Школера кхетам балара процесс, даим тоалуш эрга а ювлаш, тIа-тIа дукхагIа керттерен эффективнегIеи а хиле дIаотт. Кхетам балара гIулакха массане а юкъара, хаьдда декхараш кхоачашдаро новкъостал ду дешархой лерттIа оамалаш, гIулакхаш, уйлаш, сакхетам, хьаькъал биззача боарамга кхачара.

Кхетам луча юкъагIа дешархо цу боарамга кхоачавелга бе-беча ханашка деш да дешархочун мел ха яьннай теркал а деш. ТIехдаьха а хIаьта иштта кхоачам болаш доаца а гIулакхаш хьадехаро зе де тарлу кхетам балара гIулакха.

Вера ханаца дувзаденна хилча чоалханегIа хул деча гIулакхий тайпаш. Деча гIулакхийи занятейи тайпаш тIехь-тIехьа чоалханегIа хулаш хилар школьникаx визза йола саг хилара хоадам болаш дола хьал да. ГIулакхий цу тайпашта юкъе лоархIаме моттиг дIалоацаш да: дешара гIулакх, факультативни занятеш, хIама хьакхоллача къахьегама, общественно-пайданечеи общественно-политически балха, шийна ше гIулакх дара хьегача къин, художественни, культурно-массови, ловзарий, спортивни гIулакхий бе-бе тайпаш.

Комплексни кхетам балара хьакъехьа КПСС XXV-ча съездо оттадаьча декхарашка хьежжа тха школе укх тайпара подразделаш а яь вIашагIтехад классашкарча дешархой коллективаца леладеча гIулакхий тайпаши занятей формаши:

коммунистически мировоззрене лардаш Iомаяр, классаи ерригача школаи коллективай ,берийи кхувш боагIарийи коммунистически организацей общественни вахаре, юрта, района, республика, мехка вахаре дакъа лацар;

Iилмай лардаш Iомаяр, школера баьнначул тIехьагIа беча дешара балха юкъе дакъа лацар, кертаца беча балха культура даькъера ховраши навыкаши дегIахкувлар;

общественно - пайданеча, хIама хьакхоллача къахьегаме, ше шийна гIулакх деча, общественни доалахье лораеча дакъа лацар, хIанзарча промышленнии юртбоахамеи производства лардаш йовзар;

коммунистически нравственноста принципаш, культурни оамалий правилаши нормаши Iомаяр;

советски законаш, социалистически общежите нормаши правилаши йовзар, общественни порядок хьаллоаттаяр;

эстетически культура хьаэцар, художественни самодеятельностан искусства бебеча тайпаштеи юкъевахар;

физически культура, спорт, спорта тIема-прикладной тайпаш леладар, туризмаца вувзавалар, санитарно-гигиенически правилаш кхоачашъяр.

Цу балхах доккха дакъа доалл дешара-кхетама балха директора заместитель йолча Гойгова Iабдурахьмана Лидай. Цо планаш кхетамца увттаяь ца Iеш, белгалъяь ерригa мероприятеш кхоачашъеча тIахьожам а лоаттабу.

Дешархошта атеистически кхетам луча доккха дакъа лоац «Къона атеист» яхача клуба кулгалдеш йолча историе хьехархочо А. Х. Газдиеваси комсомольски организаце секретарь йолча хьехархочо-словесника Л. А. Мальсаговаси. Лидия Ахметовнас жоп лу ерригача школа юкъарча «Атеистически газета» хьалхара. Бетта шозза арадувл газет. Кхувш доагIача ноахала хьехам беш керд-керда статьяш араювл цу тIа. ХIаьта А. Х. Газдиевас а иштта тIахьожам лоаттабу общественни лекторена. Лекторски группо укх тайпара лекцеш йийшай: «Доацарех тешара духьала да Iилма», «Саг космосе ва», «Мархаш кхоабилга мичара хьадаьннад а цун маIан фуд а», «Мурдий тоабаши цар дузуламаш». Иштта атеистически темах лаьца сайренаш а яьй школе.

Дешархой уйла профессена тIаерзаяра классни кулгалхочо Р. А. Латыровас беча балхах лаьца масал доаладе безам ба са. Дика хьехархо, кхувш доагIача ноахала кхетам бала ховш йола воспитатель я Iаддалий Роза.

ЧIоагIа сакъердаме чакхъяьлар «Хьа наькъий юхьиг» хьа бе йоалл» яхаш тема а йолаш цо кийчъяь лакхерча классашкарча дешархошца хинна сайре. Цига хьийха боалабаьбар массови профессеш йолаш бола нах. Беседаш яр: «Хьа даьи наьнеи професси», «Хьа цIагIара орден», «Са тайпа-токхам», «Професси хоржача хана лоархIаме фуд — хьашт хилар е декхар?», дуккха кхыяраш.

Къахьегамца хьехам балара бокха лоархIаме я Л. У. Бекмурзиевас тела къахьегама урокаш.

Тха школе общетехнически знанеш Iомаярца цхьана айхагIа бувзалуш Iомабу юрта боахама къахьегам.

Дешархой производственни бригадаш вIашагIъехкай школе, кхашкара хIамаш чуэцара доккха новкъостал ду цар «Назрановский» совхоза. Укх шера ВЛКСМ райкомо баьча тIахьехамагIа шекара свеклаш чуэца арабаьлар тха школера дешархой, хIаьта шоай план цар тIехкхоачаш ,а йир. Цо хьахьокх професси харжийтараи къахьегам духабезаргболаш дешархой хьалхкебараи царца толаме болх беш хилар. ХIанз кхашкара хьажкIаш чуэца езаш я дешархой производственни бригадаш.

Дешархой вахаре йоккха событи а хинна дIаэттай школе увттаеш йола дешархой балхий выставкаш.

Къахьегамца кхетам балара лоархIаме фактор я общества пайдана къахьегар. Тха школе лакхерча классашкарча дешархоша школера инвентарь тоаю, дешара пособеши книжкаши цхьалхадоах, школа ков цIенду, кабинеташ кийчъяра новкъостал ду, и. кх. дI.

Укхаза аз лоаца дийцар тха школе кхетам лулга комплексни наькъаца миштa леладу а школана хьалхашка парте оттадаьча декхарий хьакъехьа а.

Из юхьиг мара яц. ДIахо педагогий низаш кхы а дукхагIа вIашагIтоханза даргдац кхетам балара даькъера школа декхараш дегIаенача социалистически общества хьалашка толамегIа кхоачашдар духьа нийсагIеи эшаши дола гIулакхий тайпа а занятей формаш а лахара. Цу гIулакха ший деррига низаш оарцагIдаьхад тха школа педагогически коллективо.

С. АРСЕЛЬГОВ,
Назрановски № 2 йолча юкъерча школа директор.

Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай
паччахьалкхен драматически театре
28 октябре
дIайолалу гIалгIай труппа премьера
С. Чахкиев
«КЪОНГАШ БОВЧА ХАНА» (турпала драма)

Режиссер — Нохч-ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятель, РСФСР паччахьалкхен преме лауреат **Р. Хакишев.**

Художник — Дагестански АССР республикански преме лауреат **К. Мурзабеков.**

Коллективни заявкаш дIаийю.

Спектакль йолалу 19 сахьати 30 минути яьлча.

Касса болх беш я 13 сахьат даьлча денз 20 сахьат даллалца.

Зрительни зал радиофицированни я, пьеса текст эрсий меттала хьаювц.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

1979 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗЛЕ

Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста предприятешкарча, транспорта, гIишлошъеча организацешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учрежденешкарча, общественни организацешкарча кепайоалув доаржадеча общественни уполномоченешка а гIолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: шера — 3 сом 12 кепиги; ялх бетта — 1 сом 56 кепиги.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Iуйранара гимнастика.
8.55 — «Массанена тIехьа цаI, цхьаннена тIехьа массава а». Ленинградера передача.
9.40 — «КIаьнкаш» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхара сери.
10.50 — Узбекски ССР-а Паччахьалкхен симфонически оркестр концерт. Ташкентера передача.
14.30 — «Деррига а цхьа вахар» яха телевизионни документальни фильм.
15.20 — Выступлени ю города Трусковеца «Березка» яхача вокально-инструментальни ансамбло.
15.40 — «Шахматни школа». Разрядникий класс.
16.10 — «М. Светлова поэзи».
16.40 — «ДоттагIаеи трасса».
17.10 — «Орленок» яхача телестуде концертни зал.
18.00 — Кедадараш.
18.15 — Миллионий ленински университет. «Ленински комсомола дунен халкъашта юкъера болх».
18.45 — Камерни ашарий концерт.
19.10 — «Вай обозрени».
19.55 — «КIаьнкаш» яхача телевизионни художественни фильма премьера. ШоллагIа сери.
21.00 — «Ха».
21.30 — «Российски лаьттана дув буъ оаха». ВЛКСМ 60 шу дизара цIерагIа Ерригсоюзни комсомольски отряд Iаьржа доацача лаьтта гIишлош хьалъеча торжественно наькъаяккхара хетаяь сайре. Паччахьалкхен Центральни концертни залера передача. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.15 — «Хьа орденаш, комсомол!» яха телевизионни документальни фильм. 4-гIа сери.
16.45 — ВЛКСМ 60 шу дизарга. «Къовсамашка чIоагIъенна комсомол» (нохчий меттала).
17.30 — Киножурнал.
17.40 — «Вахареи кхаллареи хьакъехьа Iилма а ды а» (гIалгIай меттала).
17.55 — «Хьалаха хьай морх». Iилман-популярни фильм.
18.05 — «Яхьа керте латташ». Грозненски района коммунисташ болча.
18.35 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала).
19.00 — Спортивни гимнастиках йола дунен чемпионат. МаIанах. Страсбургера передача (Франци).
19.45 — Коми АССР иллейи халхарийи Паччахьалкхен ансамбла концерт.
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — «Шоана, дай-ноаной!».
21.00 — Р. Шуман. ШоллагIа симфони дIалокх Софийски Паччахьалкхен филармоне симфонически оркестро. Дирижер — К. Илиев.
21.40 — «Юркина сотосса ханаш» яха телевизионни дукхасерийна художественни фильм. КхоалагIа сери.

27 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Iуйранара гимнастика.
8.55 — «Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайовзийта!».
9.25 — «КIаьнкаш» яха телевизионни художественни фильм. ШоллагIа сери.
10.30 — Ленински комсомола совгIата лауреата СибарегIеи халхарий Паччахьалкхен Красноярски ансамбла концерт. Художественни кулгалхо — РСФСР халкъа артист М. Годенко.
14.30 — ВЛКСМ 60 шу дизарга. Документальни фильма программа.
15.00 — «Москва а москвичаш а».
16.25 — «Комсомольцаш — сатем боаца дегаш». Советски иллей концерт.
18.55 — «Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза 60 шу дизара хетаяь ВЛКСМ Центральни Комитетеи Москва а Московски области а комсомольски активеи торжественни заседани. Дезача ден концерт. Съездий Кремлевски двореца трансляци.
21.00 — «Ха».
21.45 — «Кинопанорама». Передача дIахьо кинокритика — Капралове. Йистеьлча — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.00 — «Бераштa дола мульт-фильм.
16.20 — «Са мел йола биографи стихашка гIолла дIаяржай» яха телевизионни документальни фильм.

17.05 — ВЛКСМ 60 шу дизарга. «Комсомол — са кхел».
17.35 — Документальни фильм.
17.45 — Автомобильни транспорта болхлой Дента. «1572-ча автоколонна коллективе» (гIалгIай меттала).
18.05 — Телехьажархой заявкех дола концерт (гIалгIай меттала).
18.35 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала).
19.00 — Футболах йола СССР-а чемпионат. «Шахтер» (Донецк) — «Торпедо» (Москва). Донецкера трансляци. Перерывах — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.45 — Московски Паччахьалкхен филармоне академически симфонически оркестра концерт.
21.45 — «Юркина сотосса ханаш» яха дукхасерийни телевизионни художественни фильм. 4-гIа сери.

РАДИО

26 ОКТЯБРЬ

6.30 — «ХьажкIаш кхею мастер» (гIалгIай меттала).
6.45 — Хоамаш.
6.55 — Ашараш.
7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.18 — «Сердало» газета обзор.
7.35 — Ашараш.
8.25 — Нохч-ГIалгIай ашарий концерт (гIалгIай меттала).
8.40 — «Шоана, кхалнах!» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
9.15 — «Кердача лакхаленашка», Очерк (гIалгIай меттала).
9.30 — Ден темагIа (эрсий меттала).
9.40 — Ашараш.
9.45 — «Къахьегамга хьежжа сийле а». Грозненски мебельно-экспериментальни фабрика хьалхалаттарех йола зарисовка. (гIалгIай меттала).
17.00 — Заявкех дола концерт (эрсий меттала).
17.25 — Дего хьехарах (нохчий меттала).
17.45 — ВЛКСМ 60 шу дизарга. «Парти а комсомол а». Беседа. (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

27 ОКТЯБРЬ

6.30 — «Таврина нах а влат а», Радиокомпозици.
6.57 — Ашараш.
7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.25 — Ашараш.
8.25 — Хоамаш.
8.35 — МоллагIдар санна дола истори». София Свердловская радиоочерк.
8.54 — Ашараш.
9.15 — Городах Херсонах а цуи нахах а йола хроника.
9.22 — Круглова Альбинай сед къарчий никъ». Павла Цокота очерк.
9.33 — «Калюжний алата кхашка». Евгения Гинкула радиозарисовка.
9.42 — «Шофер». Павло Цокота очерк.
17.00 — Херсонски авторий произведенешцара концерт.
17.26 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (нохчий меттала).
17.46 — ДоттагIалеи концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
18.30 — «Сайренцара Грозный» (горсете гIолла).

Хоттинал

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 5 — 10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 11 — 16, Грозне 14 — 16 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

Санитарни дружинай яхь

Массехк ди хьалха «Джалка» совхоза йистте хилар республика санитарни дружинай яхьаш. Уж дIайолаялалехьа царна юкъа дакъа лоацараш даькъала а бийца, санитарно - эпидемиологически гIулакхаш чакхдахарах, авареш, Iалама хатараш хиларах, лозабаьча наха медицински гIулакх дара санитарни дружинай лоархIамах дийцар ЦIеча ЖIарга общества республикански комитета председатела М. М. Албогачиевас, эпсара В. М. Бормотова.

Яхьашта кулгалдеш яр республика унахцIено лораяра министерства дарбан отдела начальник С. Х. Самбиев, РСФСР заслуженни лор К. М. Мулкиджанянц, хирургаш А. С. Куштов, Р. М. Нашхоев, кхыбола специалисташ юкъебола жюри.

Укх шера яхьашка дакъа лоацаш 16 санитарни дружина яр. Яхьаш дIайолайир «Мединструмент» яхача Гудермесски завода сандружинницаша. Дика теоретически а практически а кийчо гойтар «Красный молот» завода, «СевКавНИПИнефта» викалаша. Ядерни, химически инфекционнии герзах «зе даьнна» болча условни «унахошта» эггара хьалхара медицински гIо дара, цIий соцадара, чов хинна е йоагаь моттиг дIаехкара дика каьлар цар.

Иштта, яхьий программана юкъедоагIар радиоактивни излученена кIал нийсденнача барзкъашта, кога гIирса санитарни обработка елга, шока духьала гIулакхаш чакхдоахилга, кхыдараш. ТIадоагIача шера юрташкарча санитарни дружинай Ерригсоюзни яхьаш чакхйоахаргхиларца дувзаденна вай республикански яхьий итогаш промышленни аюртбоахама а предприятешта юкъе къаьсткъаьста йир. Промышленни предприятей дружинашта юкъе республике хьалхара моттиг яьккхар «Красный молот» завода, шоллагIа моттиг — «СевКавНИПИнефта»; хIаьта кхоалагIъяр — Грозненски газ чакхйоахача завода сандружинницаша.

Юрташкарча коллективашта юкъе хьалхле № 15 йолча шурий совхоза (Грозненски район) коллективана кхаьчар. ШоллагIеи кхоалагIеи моттигаш яьхар «Наурский» яхача комсаш лелаеча совхозеи «Победа» яхача (Сунженски район) колхозеи дружинникаша.

С. ДОБРИЕВ,
яхьий судахо.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05310. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 7541.